

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XV — Број 72 — Субота, 16 мај 1953

МИКИ И ЊЕГОВ ДВОЈНИК

МИКИ ПРИСТАЈЕ

ТРОФ ЈЕДИОКА ТРАЖИ ОД МИКИЈА ДА ПОСТАНЕ КРАЉ МИХАЈЛО XIII !!!

ДАКЛЕ... ОВАЈ... ХОЧЕТЕ ДА ЈА ПОСТАНЕМ КРАЉ МЕДИОКЕ?

ДА, ВАШТО!

АЛИ... ЗАШТО? КАКО?

РАДИПНИКА МИХАЈЛА ПОСЛАЌЕМО НА ДУЖЕ ПУТОВАЊЕ ПО СВЕТУ... А ВИ ЋЕТЕ ЗАУЗЕТИ ЊЕГОВО МЕСТО НА ПРЕСТОЛУ! БИЋЕТЕ ШТЕДЉИВИ... И УДЕСИЌЕМО ДА ИСПЛИВАМО ИЗ ТЕШКОЃА.

ЈЕДВА ЧЕКАМ ДА ВИДИМ МОГА ДРАГОГ РОЃАКА ПАУУ.

А КАД ТО УСПЕМО, ВРАТИЌЕМО МИХАЈЛА И НИКО НЕЋЕ ПРИМЕНИТИ ПОДВАЛУ! ЗАР ТО НИЈЕ СЈАЈАН ПЛАН?

ОДЛИЧАН ЈЕ, САМО...

САМО ЈА НЕ ПРИСТАЈЕМ!

ШИМО, ТРЧИ ЈАВИ ПАЈИ ДА МУ ДОЛАЗИ У ГОСТЕ ЊЕГОВ РОЃАК ГУТА.

ШТА, ГУТА!? ГОТОВ САМ, СВЕ ШТА ДОХВАТИ ПОЈЕШЌЕ МИ.

КАКВО ЈЕ ТО КОМЕНДИЈАЊЕ: ЗАШТО ГА ТРПИТЕ АКО ОД ЊЕГА ГЛЕ ИМАТЕ САМО ШТЕТЕ!

А КО БИ ОНДА ГАРАНТОВАО НАШЕ ПОЛОЖАЈЕ? ВИ КАНДА НЕ РАЗУМЕТЕ ДА БИ У ТОМ СЛУЧАЈУ И МИ ОСТАЛИ БЕЗ ПАЗАРА И ЋАРА!

МИ НЕ МОЖЕМО БЕЗ ЊЕГА А НИ, ОН МИМО НАС... АЛИ НЕ РАДИ СЕ САМО О НАМА...

ГУТА! ПРОЖДРОЉИВИ ГУТА! ХА-ХА-ХА! Е ТА ВЕСТ ЋЕ ПАЈУ МНОГО ОБРАДОВАТИ.

НЕГО И О МИЛИОН СТАНОВНИКА МЕДИОКЕ, КОЈИ ЋЕ ДА ПОМРУ ОД ГЛАДИ АКО ИМ ВИ НЕ ПОМОГНЕТЕ!

МИЛИОН? Е, ОНДА... УРА! УПАЛИЛО ЈЕ! ПРИСТАЈЕМ! ЕВО РУКЕ!

СЈАЈНО! БИЋЕТЕ СПАСИЛАЦ МЕДИОКЕ! КАДА ПОЛАЗИМО?

ОДМАХ!... СМЕСТА!... ЗАДРЖАЋУ МЕСТА ЗА ПРВИ БРОД!

ДОБРО! А ЗА ОДОХ ДА УРЕДИМ СВОЈЕ СТВАРИ!

САМО, ЗАПАМТИТЕ! УСПЕХ ПОДУХВАТА ЗАВИСИ ОД НАЈСТРОЖЕ КОНСПИРАЦИЈЕ! О ОВОМЕ НИКО НЕ СМЕ ДА ЗНА!

РАЗУМЕМ!

И ЕТО ТАКО... ОПЕТ УЛЕТЕХ У ТАЈАНСТВЕНУ АВАНТУРУ!

У ИДУЌЕМ БРОЈУ:
ПОЛАЗАК

WALT DISNEY

WALT DISNEY

WALT DISNEY

WALT DISNEY

WALT DISNEY

(8)

— Желите ли да чујете истину или галантно ласкање? — питао је пилот и још се удобније наместо у наслоњачи.

— Забога, — насмејала се она мало подругљиво, покушавајући да прикрије збуњеност, — радознала сам и желим да чујем ту вашу истину. Ви сте, очевидно, паметан човек...

— У реду! Дакле, шта желите да сазнате?

— Казали сте да би човек који би се са мном оженио морао бити веома храбар. Откуд то непоследовно мишљење о мени?

— Добро! — почео је Стратерс полако. — Имам за то више разлога. Ви сте, признајем, веома лепа девојка. Очигледно је да имате много укуса, а поред тога интелигентни сте. С друге стране, ви сте страховито себични, мислите да сте центар света, најпотпунији слободан човек у животу видео. По мом скромном мишљењу, ви немате никаквих идеала... Можда то није ни модерно имати... али ја не могу да поштујем некога, ма ко то био, ко покушава да митом одврати чојека од вршења његове дужности.

Он је говорио мирно, без узбуђења, као што је и малочас говорио о својим жељама и плановима.

— Ох!

Завијена у своју гримизну кућну хаљину, Лиета је седела погледа упереног у врх своје цигарете.

Неколико минута владала је мукла тишина, прекидана само скицањем пацова који су трчали по ходнику и салону. Најзад је Лиета Линколи полако дигла главу.

— Да сам мушкарац, — проговорила је муклим, дрхтавим гласом, — мислим да бих покушала да вас ударим. Овако, приморана сам да поднесем вашу уреду.

— Нисте у праву, — протестовао је он. — Сетите се да сте ви сами захтевали да будем искрен. И ја сам се покорио вашем захтеву. Можда сад желите да одем?

Он је учинио покрет као да ће се дићи из наслоњаче, али се одмах тргао и остао у њој. Споља, из ноћне тмине, добро је неки шум сличан ударцима бродске елисе. Шум је био слаб, једва чујан.

— Опростите, — узвикнуо је пилот и у неколико скокова стигао до малог округлог прозора изнад њене постеље. Брзим покретом отворио је бронзани капак и широм отворио прозор. У кабину је продро лак поветарац, доносићи запаха влаге и трудежи. Завесе на прозору подрхтавале су и додиривале пилотово лице. Заједно с ветром и влагом, у кабину је ушао, долазећи издалека, и неки чудан звук, час потпуно разговетан, а час, опет, веома слаб.

— Чујете ли ову буку? — питао је Стратерс.

— Да, — одговорила је девојка, — али не могу да погодим од чега долази.

Тада је Стратерс угледао необичан приказ, од кога му је застао дах. Далеко на хоризонту пламтела је огромна ватра и њени пламени разишли дигали су се високо у небо. Била је то нека чудна ватра, бледољубава и плавозелена као јака електрична варијанта. Ипак, била је толико јака да је јасно осветљавала бродове и њихове помомљене катарке. Изгледало је да се високи стубови пламена дижу чак до звезда. Међутим, боја пламена није била жива и није се мењала. Ватра је била увек иста и хладна.

Пилот је стајао нем, без покрета и зачуђено буљило кроз округли прозорски отвор, све док није осетио да му је Лиета Линколи пришла.

— Шта је то? — упитала га је тихим, дрхтавим гласом. — Видите ли их?

— Не — одговорио је он. — Само чујем буку и видим ону чудну светлост. Да се не налазио тако далеко на југу, поверовао бих да је то поларна светлост.

Ноћни ветар доносио је неки опор, непријатан задах. Са све великим интересовањем они су посматрали удаљену светлост. Најзад, Стратерс је приметио још једну чудну појаву. На једном крају ватре, лепеза црвеног пламена дизао се увис и падала много брже

од читавог плавичастог ватреног појаса. У истим размацима појављало се и слабо пригушено бубњање добоша.

— У свему томе има неког ритма. Примећујете ли га? — питао је пилот девојку.

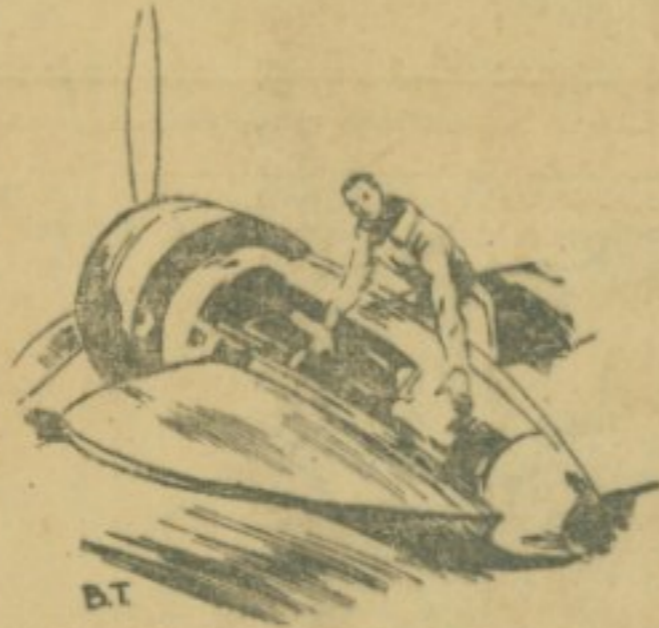
— Да, — Глас Лиете Линколи био је тврди и отсечан, исти онакав као кад је први пут ступила у хидроавион. — Мислим да ћу моћи да спавам. Можете ићи.

Стратерс је климнуо главом, пажљиво зашрафио гвоздени поклопац на прозору и, остављајући један фењер у кабину, пошао ка излазу.

— Жао ми је што сам вас наљутио. Јууди ретко желе да чују искрено мишљење, чак и онда кад траже искреност. Признајем, ни ја га не волим. И сам имам пуно мана, а једна од њих је — неуглађеност. Лаку ноћ!

VII

Ујутру, тек што је сунце грануло, сручили се јака киша праћена гомљавицом. Малеви воде сливали су се низ палубу и преливали

ВТ

се преко олука за кишницу. Међутим, плусак је био краткотрајан.

— Плускови су овде, изгледа, честа појава. Зато је све тако влажно и труло — размислио је Стратерс док је кроз прозор своје кабине посматрао ово краткотрајно дивљање природе.

У Керфордовој кабину, која је по свим знацима била попрште страшне борбе, Стратерс је нашао трагове који су га испунили неспокојством и страхом. Поред великог црвеног отиска шапе који је приметно још прошле ноћи, открио је на изваљеном рагастову неколико као угаљ црних длака. Длаке су биле дуге, оштре и коврцаве.

Стратерс није могао да погоди од чега или од кога оне потичу. Јасно видљив траг дрвених, крвавих мрља пружао се дуж ходника, поред салона, па даље кроз неки мрачни пролаз.

Стратерс је прошао кроз тај пролаз и, изненада, заблестела га је јака сунчана светлост. Пролаз се завршавао великим отвором за утовар пртљага. Тек тада је приметио да њихов брод додирује искривљени оронули мост који их је везивао с једном малом норвешком товарном лађом, која је била потпуно црвена од рђе. Нагнувши се кроз отвор, Стратерс је могао да сагледа крвави траг који је водио преко палубе норвешког брода, а затим се губио у маси осталих полутрулих и полупотонулих бродова.

Кад се вратио у салон, затекао је Лиету Линколи чудно погужену. Била је узнемирена због његовог отсуства. Испод очију имала је велике, црне колутове. То је био једини знак страха и неспаване ноћи.

— Допустите ми да вам помогнем и да спремам доручак, — замолила га је бојажљиво, готово позивно.

Стратерс је осетио неко чудно, необјашњиво задовољство и гласно се насмејао.

— Драга госпођице Линколи, — рекао јој је кроз смех, — ово је најлепша вест коју сам чуо од пријатеља наопако. Изгледа да умете да будете добри. Занста, тиме ћете ми много помоћи. Ако желимо да се одавде извучемо пре ноћи, ја морам одмах почети да оправљам апарат.

На ове његове речи, лице Лиете Линколи обило се руменилом.

— Бојим се да нећу моћи да будем богзнакако добар помагач. Али, покушају...

С изразом озбиљности на лицу, она је заврнула руке и припала једну келперску кецељу.

Гледајући је, Стратерс је схватио да њих двоје везује чврста веза, настала због заједничке опасности.

До десет часова пилот је детаљно прегледао апарат и открио, као што је и наслућивао, да је доводна цев прела у близини самог резервоара за бензин. Поред тога, требало је извршити још неке мање исправке.

На његово изненађење, нешто после дванаест часова дошла је Лиета Линколи носећи малу корпу пуну укусног, мада не и много хранљивог, јела. Лако и окретно скочила је на крило хидроавиона.

— Надам се да ћете бити задовољни, — казала му је смешећи се. Говорила је природно и неусиљено. Док је он запрепаћено гледао ову потпуно преобраћену девојку, она је преко једне столице у кабину прострла као снег бео столњак и по њему поређала оно што је донела. Пошто се извинио због својих руку упрљаних машинским уљем, Стратерс је сео и у слат појед свој оброк. За то време она је весело чарљала, трудил се да га забави. Њему је то било чудно. Непрестано се питао да ли је то она иста надувена и осорна особа која је у Миамију ушла у његов хидроавион.

— Вратићу се на „Ил д' Тараскон" око пет часова, — рекао је Стратерс дижући се од „стола". — Треба још нешто да зантујем. Надам се да ћу до три завршити све исправке, а онда ћу моћи да потражим бензин.

— У реду, — одговорила је девојка. — Немојте се бринути о мени. Ја ћу сад да се вратим и да припремам нешто за вечеру.

Јуупко је климнула главом и лако се пребацила на суседни брод, а с њега на „Ил д' Тараскон".

Неочекивано брзо, Стратерс је у складшту једног малог, нешто удаљеног брода за пренос воћа пронашао бензин.

— Право је задовољство превлачити овај терет до хидроавиона, — помислио је Стратерс, спуштајући се на једну стару, зарђалу канту за бензин да се мало одмори. Помоћу гуменог црева за воду и једног старог левка напунио је своју канту и пренео је на хидроавион. Са задовољством је слушао клоцотање драгоцене течности која је пунила резервоар и са шумом истискивала ваздух из њега. Према инструменту за мерење количине бензина у резервоару, Стратерс је закључио да је потребно да донесе још две канте. Кад је последњи пут пошао по бензин, из правца где је лежао „Ил д' Тараскон" зачуо се очајнички врисак.

Био је то крик страха, необично сличан крику несрећног механичара, само дужи и оштрији.

— Наставиће се —

ДРУМОВИМА Инка

Једна немачка научна експедиција, коју предводи познати археолог Вилхелм фон Хаген, напустила је недавно боливиску престоницу Ла Паз и кренула на двогодишње научно путовање кроз земље западне половине Латинске Америке. Све то време немачки научници посветиће проучавању чувеног друмског система Инка.

Та огромна друмска мрежа некад је износила преко 17.000 километара, простирући се од данашњег Чилеа до Колумбије, и од обала Пацифика — преко стрмих обронака планинског венца Анда — до изворног подручја реке Амазо-не. Велики делови тог друмског система одржали су се све до данас, док се две главне његове артерије, такозвани Краљевски обалски и Краљевски брдски друм, још и сад налазе у прилично добром стању.

На висини од 4.000 метара

Краљевски обалски друм широк је десет метара и, држећи се углавном пацифичке обале, пресеца велику пешчану пустињу, коју у најбољем случају сваких 25 година ороси по једна доста слаба ки-

шица. На тој пустињској деоници, дугој преко 1.300 километара, друм је с обе стране заштићен по једним непрекидним, око метар и по високим, зидом, који су градитељи подигли да би спречили завејавање друма песком. Те бране израђене су од дигала сусењних на ваздуху, које су се све досад успешно одупирале зубу времена.

Друга главна саобраћајна артерија, Краљевски брдски друм, израђена је преко планинског подручја, на просечној висини од 4.000 метара. Приликом грађења овог друма није била искоришћена ни једна једина речна долина, што данас сви градитељи друмова радо чине, већ је најкраћом линијом, не презајући ни од каквих природних препрека, друм везивао најважније градове земље Инка. Тај друм широк је свега пет метара.

Пре пет стотина година путеви Инка претстављали су најбољи и највећи друмски систем на свету. Нису их превлазили чак ни чувени римски или персиски друмови. Они су служили истовремено и у војне сврхе, те је саобраћај на њима по свој прилици морао бити врло жив.

Али, супротно друмовима тадашње Европе, друмовима Инка нису се кретала кола. Наиме, они су упознали точак тек преко шпанских завојвача. У том делу света и коњи су такође били непознати све до доласка Шпанаца, те су тако сви већи транспортни робе на овом сјајном друмском систему обављани путем каравана састављених искључиво од лама.

Преко језера и мочвара

Пошто су се друмовима Инка кретали само пешаци и ламе, то је сасвим разумљиво да су се њихови градитељи увек одлучивали за најкраће трасе. Ако би, на пример, траса ударила у неко језеро, тала би на „понтонима" од врло лаког балса-дрвета друм у правој линији „пресекао" језеро и наставио даље ка циљу, успешно савлађујући све природне препреке на које би наишао. Деонице које су водиле преко мочварних предела биле су тако савршено израђене да се још и данас многе од њих користе. Чак ни најстрмије планине нису претстављале несавлађиву препреку. Такви проблеми обично су решавани на два начина: про-

бијањем тунела или изградњом деонице састављене од безброј високих, камених степеница.

Краљевски брдски друм грађен је махом на таквим висинама где сувише ретак ваздух знатно отежава дисање и где вечити снежни покривач претставља готово несавлађиву препреку. Стога су највећи део посла око изградње брдске артерије обављали припадници многобројних покорених индијанских племена.

Те огромне војске робова биле су, сем тога, дужне да већ израђене друмове стално одржавају у добром стању.

Висећи мостови

Права ремек-дела на пољу грађевинарства старих Инка претстављали су и многоброј-

ни висећи мостови. Као фино исплетена паучина, они су лебдели над понорима и дубоким речним кањонима. Њихови „лави-носачи" били су исплетени од обичне лике, носећи на себи дрвене путању направљену од уских дасака, овијену са обе стране оградом исплетеном такође од лике. Највећи и најлепши од тих мостова био је висећи мост Сан Луис Реј, који се, услед дотрајалости, срушио 20 јула 1714 године. Његови лебдели ликови паламари пуних две стотине година послушно су носили на својим плећима тај дивни мост, који је, лебдећи над понором од седамдесет метара, везивао стрме обале реке Апуримак.

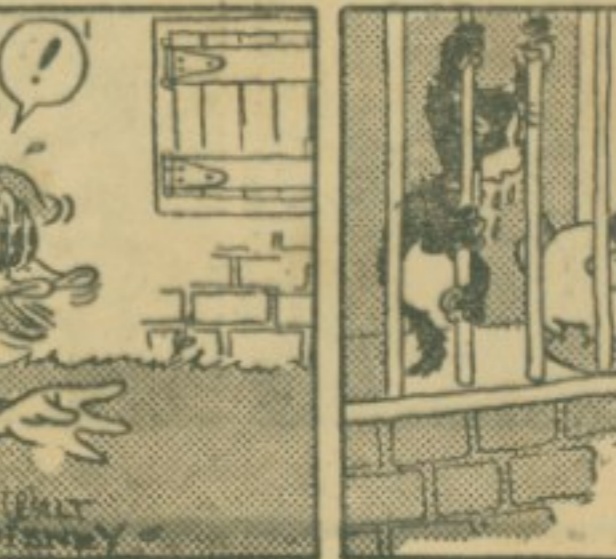
Са овим друмским системом била су повезана и одмарали-

шта, која су имала готово исту намену као и наше старе друмске механе. Дуж друма, на сваких 6 до 18 километара, налазило се по једно такво одмаралиште, које је служило не само као прихватилиште за путнике, већ и као магацин где се чувала храна за трупе које би се кретале друмом.

Поред друмова налазило се и читав низ камених колиба, у којима су се одмарали или склађивали од непогоде „краљевски гласници", који су, трчећи у штафетама, преносили на невероватно велике удаљености разна наређења, вести и пошту.

Друмски — срећа и несрећа Инка

Друмски Инка одиграли су значајну улогу у стварању њихове моћне државе. Све до почетка једанаестог века Инке су биле једно од многобројних малих племена, насталих на обалама језера Титикака. Тек око 1200 године племе Инка почело је да нади-ре према северу. Саплављујући једно племе за другим, Инка-Индијанци непрестано су проширивали своју власт, тако да су већ око 1500 године овладали огромним подручјем, које је обухватало данашњи Перу, Еквадор, Боливију и велике делове Чилеа, Аргентине и Бразилије. Упоредо са својим надирањима у нове крајеве они су израђивали и друмове, који су омогућавали даље ширење. Али, колико су ти савршени путеви одиграли битну улогу у изградњи огромног царства Инка, они су исто тако омогућили да преко њих шпански освајачи лако продру до самог срца тога царства и да га за релативно кратко време и с малим снагама претворе у прах и пепео.

Цунгла и свет у њој и око ње: људи, звери и биљке као да су се стотали у току хиљада година у једно, као да су нашла решење у свом страшном животу; сви су се научили како да одржавају само свој голи живот, како да се бране и да нападају непријатеља. Жртва је, разуме се, било, али и природне слободе, нарочито за човека.

Иако на последњој степену цивилизације, људи тих забачених предела имали су, поред невоља, и својих радости: певали су и у много че-

Ова трговина родила је нову — трговину самим дозволама. Ла Бреза продаје своју дозвола беновљанским трговцима за 25.000 дуката, али се она није дуго задржала код њих, јер су је препродали неком португалском друштву. Тако Португалци постају главни на бављачи Црнаца. У том послу помажу им вешти ловци — Арапи и неке подмињене црначке поглавице.

Убрзо после издавања дозвола, обале Африке оживеле су као никад дотле. Дању и ноћу бели и мрки ловци — Арапи проређују читаве хајке

ли него предавали у руке овим свирепим људима. Кад би лов био завршен, кренуле би поворке похватаног робља кроз прашуме и пустиње. У страху да им робови не побегну, трговци су их окивали.

Приликом хватања, од хиљаде Црнаца обично је гинуло пет стотина, а приликом превожња у Нови Свет опет их је гинуло пола од тога. Свирепе трговце нису боделе невоље и смрт тих робова, него велики губици који су настајали због толиког умирања. Али, то није био крај ликована смрти над овим несрећницима, јер и у Новом Свету, због климе, напора и других недаћа, црни робови и даље умирају. Путовање на самим бро-

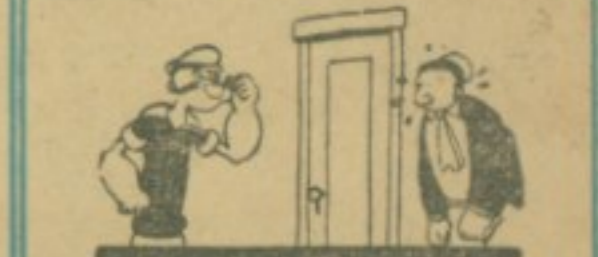
нутрашњост, па и у прашуме, где настављају свој прљави и нечовечни посао. При хватању служе се, кад не могу другачије, и преварама. Разноврсним драгулијама поткупљују поглавице, а Црнце опијају и тако их товаре на бродове. Трговина све више буја. Њоме се не баве само појединци и градови, него и државе. Захваљујући робовима, имања се шире, граде се насеља, гаји се стока, изграђују се путеви и крче шуме. Колико је робова превезено у Нови Свет, није се могло установити, али их је свакако било много. Овде ћемо навести само један

говце црним робљем по свим морима. Од 1828 до 1830 ослобођено је 56.000 робова, а у идућој деценији још 50.000. Ипак су у том раздобљу сваке године кријумчарило из Африке у Бразилију и на Кубу око 65 хиљада Црнаца.

Лов на трговце робљем није био лак. За то је било потребно много ратних бродова који би патролирали океанима. Трговци и њихови ловци били су необично вешти. Места укрцавања робова држана су у највећој тајности, а налазила су се у најнездравијим крајевима. Робље је у Америци искрцавано на тешко приступачна места. Осим тога, бродови кријумчара били су веома брзи, а стража на њима блела је и дању и ноћу. Чим би се на хоризонту појавила нека сумњива једра, брод са црним робовима дао би се у бекство. Кријумчари су се служили свакојаким трикови-

НЕЋЕ МОЋИ ДА СПАВА ПОСЛЕ РУЧКА

Пера Ждера се протеже, па каже Попају: — Много ми је жао што данас нећу моћи да спавам после ручка. — Зашто? Ваљда имаш нека хитна посла? — Не, него немам пара за ручак!

СЕТИО ГА СЕ У ТЕСТАМЕНТУ

— Шило, чујем да ти је умро ујак. Да ли те се сетно кад је писао тестамент? — Јесте. Изрично је рекао да мени не оставља ништа!

ЛЕЖАЋЕ ВЕЧЕРАС

Паја дошао у санаторијум и вратару предаје велики букет цвета. — Молим да се овај букет преда г. Хромом Даби. — Код нас не лежи никакав г. Хром Даба. — Знаш, знам, али ће лежати вечерас, пошто ће после подне имати мало разрачунавање с Попајем!

му знали су да нају разоноде. Истина, сав живот тих људи гледан оком културног човека био је искупише ужасан, али је за њих ипак био и лепши и срећнији него онај какав су им припремали бели, цивилизовани људи, који су у падали у њихова села и, страшићи од свих звери које су се икад појавиле у цунгли, проређивали су праве хајке на те несрећне људе црне коже.

У том лову догађале су се ужасне сцене. Побеснели гоничи опколили би црначко село и надали дивљу дреку, а одмах после тога разлегао би се јак ухваћених и прогонених Црнаца. Бели ловци измислили су и други начин лова. Чим би пала ноћ, они би подметнули ватру у црначко село. Претрављени од пожара Црнци би почели да беже, али би убрзо били похватани. Међутим, неки су се радије убија-

довима било је више него ујасно. Чим би робови, после дугог и напорног пута, стигли до пристаништа, трговци би их набијали као сардине у тамне и загушљиве просторије под палубом, где су многи губили живот. И ту су били оковани, хране и воде било је мало, а болести су се све више шириле. Онда није никакво чудо што су се често у оној белој, валовитој прузи иза брода појављивали лешеве умрлих Црнаца. По доласку у Америку, преживеле Црнце одмах би обријали, жигосали, а затим су им давали добру храну; али, не из љубави, него да би се поткрепили и угојили, како би их лакше продали.

Због ове велике смртности, лов се развијао све више. Насеља на обалама Африке опустела су, уништена су села и колибе и ловци робова почели су да продиру све дубље у-

Жалосна судбина ових људи узбунила је многе племените људе, а када се појавила "Чича-Томина колиба", роман Харијете Бичер Стоу, борба за ослобођење робова још више се разбеснела. Узбунила се савест многих. Данска је била прва држава која је укинула робство у својим колонијама, а за њом Француска. Године 1794 и парламент Сједињених Америчких Држава забранио је трговину робљем. Енглези су једно време оклевали, али су и они донели забрану 1808 године. Касније су Енглези издали наредбу по којој је сваки енглески грађанин који би се огрешно о ту забрану био осуђен на четрнаест година затвора и депортације. Године 1824 у Енглеској је проглашено да је трговина црним робљем злочин раван гусарству. Отада је почео лов не на Црнце, него на тр-

Робова је било и у Старом веку. Тако је Хаздрубал купио 5.000 Црнаца за бродове Картагине. Било је робова на галијама и код других народа, али открићем Новог Света почело је ново — колонијално робство. Убрзо после проналаска Америке, према Европи запловиле су читаве ескадре пуне злата, а људи који су у њима допутовали ширили су приче о фантастичним природним богатствима, али и о недостатку радне снаге. Напоран рад на плантажама дувана, памука и шећерне трске нису могли да издрже домороци — Индијанци; умирали су као да их је куга косила. „На острву Хаити, пише један савременик, од два милиона Индијанаца остало их је живих врло мало“.

Требао је наћи извор нове радне снаге. На то се није дуго чекало; то су били Црнци. О њиховој издржљивости почело је да се прича на све стране. „Они су чврсти и живи, и тако здрави да не могу умрети ако их не обесиш“, причао је један шпански освајач. О Црнцима се причало по дворцима, улицама и крчмама Шпаније, а када је Антам Гон залес довео прве Црнце и донео злато из Африке, то је изазвало велику пажњу у Шпанији. Не само због злата, него и због Црнаца. Да би иронија била већа, Црнце препоручује као радну снагу незајачивом шпанској влади и Вартолмеј Лас Казас, „заштитником свих Индијанаца“.

Шпански краљ, одушевљен вестима и предлозима, издаје дозволе за трговину црним робљем. Послови се брзо развијају и сви се око престола утркују да добију дозволу. Али, краљев љубимац Фламанец Ла Бреза добија искључиво право да допрема годишње 4.000 Црнаца на Хаити, Јамајку, Порто-Рико и Кубу.

Му знали су да нају разоноде. Истина, сав живот тих људи гледан оком културног човека био је искупише ужасан, али је за њих ипак био и лепши и срећнији него онај какав су им припремали бели, цивилизовани људи, који су у падали у њихова села и, страшићи од свих звери које су се икад појавиле у цунгли, проређивали су праве хајке на те несрећне људе црне коже.

У том лову догађале су се ужасне сцене. Побеснели гоничи опколили би црначко село и надали дивљу дреку, а одмах после тога разлегао би се јак ухваћених и прогонених Црнаца. Бели ловци измислили су и други начин лова. Чим би пала ноћ, они би подметнули ватру у црначко село. Претрављени од пожара Црнци би почели да беже, али би убрзо били похватани. Међутим, неки су се радије убија-

Због ове велике смртности, лов се развијао све више. Насеља на обалама Африке опустела су, уништена су села и колибе и ловци робова почели су да продиру све дубље у-

Жалосна судбина ових људи узбунила је многе племените људе, а када се појавила "Чича-Томина колиба", роман Харијете Бичер Стоу, борба за ослобођење робова још више се разбеснела. Узбунила се савест многих. Данска је била прва држава која је укинула робство у својим колонијама, а за њом Француска. Године 1794 и парламент Сједињених Америчких Држава забранио је трговину робљем. Енглези су једно време оклевали, али су и они донели забрану 1808 године. Касније су Енглези издали наредбу по којој је сваки енглески грађанин који би се огрешно о ту забрану био осуђен на четрнаест година затвора и депортације. Године 1824 у Енглеској је проглашено да је трговина црним робљем злочин раван гусарству. Отада је почео лов не на Црнце, него на тр-

Лов на трговце робљем није био лак. За то је било потребно много ратних бродова који би патролирали океанима. Трговци и њихови ловци били су необично вешти. Места укрцавања робова држана су у највећој тајности, а налазила су се у најнездравијим крајевима. Робље је у Америци искрцавано на тешко приступачна места. Осим тога, бродови кријумчара били су веома брзи, а стража на њима блела је и дању и ноћу. Чим би се на хоризонту појавила нека сумњива једра, брод са црним робовима дао би се у бекство. Кријумчари су се служили свакојаким трикови-

Кад би свирепи трговац видео да не може умаћи, он би набио робове у бачве, које је бацао у море. Знао је да ће се команданти патролних бродова смилovati на те несрећнике, спасавати их и тако губити време. Док би се они тим бавили, кријумчари би често умакли.

WALT DISNEY'S

Петар Пан

ЗВОНЧИКУ, МОЈА СЕНКА МОРА ДА ЈЕ ТУ!

ПОГЛЕДАЈ У ОРМАН ЈА КУ ПРЕТРАЖИТИ САНДУК СА ИГРАЧКАМА!

КАД СУ ОТВОРИЛИ ФИЈОКУ, ИСКОЧИЛА ЈЕ ЗАРОБЉЕНА СЕНКА.

ЗВОНЧИКУ НАШАО СИ ЈЕ!

УХВАТИО САМ ТЕ!

ПЕТАР ПАН!

ВЕНДИ СЕ ПОВРАТИЛА ОД РАДОСНОГ ИЗНЕНАЂЕЊА ШТО ЈЕ УПОЗНАЛА ПРАВОГ ПЕТРА ПАНА. ДОНЕЛА ЈЕ СВОЈ ПРИБОР ЗА ЖИВЕЊЕ ДА БИ ЗАШТИЛА УХВАЊЕНУ СЕНКУ.

ЗНАШ ПЕТРЕ, ИЗГЛЕДАШ БАШ ОНАКО КАКВОР САМ ТЕ ЗАМИШЉАЛА... МОЖДА МАЛО ВИШИ.

НА ЗВУК НЕКЕ ЧУДНЕ МУЗИКЕ ПРОБУДИО СЕ И МАЛИ МАЈКЕЛ.

ЏОНЕ! ЏОНЕ! ПРОБУДИ СЕ! ОН ЈЕ ТУ!

САЊАМ ЛИ!

Острво КОЛИБРИЈА

падали и на њему тражили склоништа многи пирати, како они који су се бавили гусарством у име неке државе, тако и прави одметници. У ствари његове историје најмање удела имали су домороци Индијанци, којих је постепено нестало.

Сви ти бурни, далеки догађаји, забележени у књигама сувим речима, каквим се обично пишу све историје, остали су своје трагове по читавом Тринидаду и оближњим острвима. Поред старих, разрушених тврђава, о њима нам говоре имена залива и мореуза који су били поприште тих борби. Два мореуза која деле Тринидад од Јужне Америке имају чудна, симболична имена: „Змијина чељуст“ и „Змајево ждрело“, а два мала залива на Тобагу „Пиратов залив“ и „Затон ратника“.

Почетком 18 века, на Тринидад је стигла прва даба с ринчов робовима из Африке, а касније и друге. Бесправно робље имало је само једну слободу: да за мелодије песама из далеког завичаја нађе нове речи којима су описали своје мучно ропство и сећање на далеку Африку. На Тринидаду има данас више од пола милиона Црнаца. Иако је ропство укинато још 1834 године, сећање на њега задржало се у приличним народним песмама и играма. Укидање ропства довело је на Тринидад нове становнике: Индусе и Кинезе, који су са читавим породицама напуштали своје земље у којима за њих није био рада и пририча.

Рај рајских птица

Тринидад и његова „мала браћа“, како многи називају острва Тобаго и Мали Тобаго,

пуни су правих чуда природе. У великој ботаничкој башти на Тринидаду живе кискади, мале жуте птице за које они који су их чули тврде да „говоре француски“. Уствари, њихов цвркул потсећа на стално понављано питање „кеск ил ди“, што значи „шта он каже“. У близини Тока, на северној обали Тринидада, ноћи су испуњене пријатним звиждањем, које потсећа на тихи концерт флаутиста. То је друго „чудо“ Тринидада: жабе које не крекећу, већ звижде.

На Тринидаду се налази једна од највећих рафинерија нафте на свету. Ипак, и поред тог обиља, сви становници нису у могућности да купе гас за осветљење. Кад падне вече, у многим приличним, индиским и кинеским колибама пале се мале, чудне светиљке, обрасле перјем. Светиљке су бесплатне и деца их скупљају у једној пећини на острвцу Хуерос. То су, уствари, мале птице, веома дебеле и масне, које се преко ноћи склањају у пећину. Урођеници их лове, убијају, а затим кроз њихова

тела провлаче фитиљ, који се убрао толико натопи машћу да може да гори као стењак у лампи.

Колибрија, птица по којима се Тринидад некад звао, има веома много. Стари Индијанци веровали су да у њима живе душе њихових умрлих предака. Због тога су колибри сматрани за свете птице и нико их није убијао. Индијанско племе Чајма прекршило је једном неписани закон о неприкосновености колибрија. Чајманци су почели да убијају и једу колибрије и због тога их је снашла несрећа. Испод њиховог насеља земља је стала да се комеша и растапа и сви становници утонули су у ту меку, лепљиву масу. Тако је, према старој индијанској легенди, постало чудено Асфалтно Језеро. Иако је из њега досад извањено преко осам милиона тона асфалта, језеро се не смањује.

Сваке недеље једна мала даба преноси са Тринидада на Мали Тобаго неколико буради воде. Мали Тобаго је настањен, мада на њему не живе људи. Вода се преноси за рајске птице, једине становнике острва. Године 1909 Вилијам Инграм, тадањи сопственик острва, донео је на Мали Тобаго педесетак рајских птица. После неколико година острво је било преплављено рајским птицама. Инграмови синови поклонили су острвце Тринидаду под условом да оно остане „рај рајских птица“. На Малом Тобагу засађене су многе вољке да би „рај“ био лепши и угоднији за те чудне становнике.

Ипак, и поред природних лепота и богатства, Тринидад и његова „мала браћа“ нису рај и за људе — Индусе, Црнце и Кинезе. На приличним пољима, плантажама шећерне трске и на Асфалтном Језеру треба радити од јутра до мрака да би се зарадила прегршт пиринча, а многе колибе и данас осветљавају мртве птице светиљке.

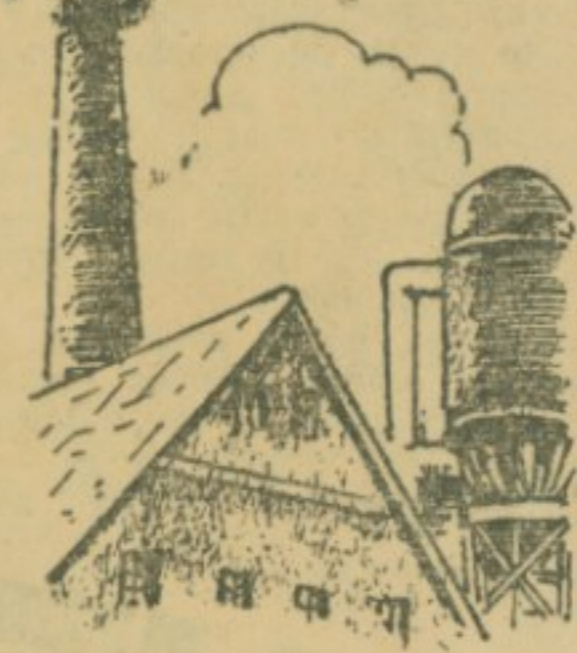
Веома је занимљиво како су Грци и Римљани гледали на панталоне. За њих су оне биле симбол варварства. Иако се на грчким сликама није могао видети Грк у панталонама, већ само припадници других народа. Одратност према панталонама била је толика да је о њој чак и Карло Велики морао водити рачуна. Он је, као Герман, обично носио панталоне, али кад је званично иступио као император облачио је тогу. Грк Никетас Акоминатос, описујући у једном свом делу неког Венецијанца који је постављен за патријарха, каже да је био „дебљи од ужирене свиње и у неком оделу које је готово срасло с кожом“.

Занимљиво је да на одећи, то јест на кошуљи, тоги или капуту, уопште није било ципела. Новац, кључеве, таблице за писање превучене воском, често мале ножеве и огледала, а врло ретко и мале сунчане или водене часовнике они су носили у нарочитим кесама скривеним у наборима хаљина. Новац су у старије доба држали у устима.

Обућу, углавном, нису имали. Најчешће су ишли боси или у сандалама, а никад у папучама. Али већ од VI века пре наше ере јављају се и разне врсте чизама, нарочито за пут, лов и рат. Доцније су носили и потковане ципеле, сасвим сличне нашим „гојзе-рицама“, које су често имале екскре уковане у облику слова која образују речи, на пример: „следи ме“, или знаке који наводно отклањају несрећу.

Чарапе уопште нису носили, јер су оне у античко доба биле непознате. Прве чарапе са издвојеним великим прстом потичу тек из византског доба. Рукавице су носили само изузетно, и то искључиво ради заштите од хладноће, а никад из моде. Имали су и кишобране, али су их изгледале сасвим ретко употребљавали, и то само као сунцобране, мада нису зазирали од сунца. Према сликама које су сачуване, ти кишобрани веома су личили на давантше.

ДИМ НИЈЕ ДИМ

у онима где бисмо то најмање очекивали.

Да се чај употребљава за производњу разних боја и тешава, никог неће нарочито изненадити. Али, ко би рекао да је она важна помоћна сировина и у индустрији пнеуматичких гума! И то, за разлику од неких других, сировина која знатно побољшава квалитет финалног производа. Док употреба већине помоћних сировина има за циљ само снижење цене коштања, често чак и на штету квалитета, присуство чаја у каучуку има супротно дејство. Наиме, додавањем чаја према хабању невероватно се повећава. Откад се чај употребљава у ову сврху, век трајања пнеуматичких гума продужен је за педесет и више процената.

Зашто што је пропало, потрошено или бесповратно отишло, од чега више не може бити никакве користи, често се каже да је отишло у дим. До недавно, то поређење било је тачно, али сад више није. Јер, данас ни дим не иде више „у дим“. Утврђено је да он у себи садржи огромна богатства, која се све више искористишују.

Међу артиклама предузећа која производе разне сликарске потребе налази се и чај. А она се добија из дима! Сваке године широм света употреби се у ову сврху неколико стотина хиљада, ако не и милиона, тона ситних угљених честица које с димом лебде у ваздуху и из њега се издвајају нарочитим средствима и методима.

Где се све употребљава чај, ова „сировина“ из дима, настала сагоревањем најразличитијих врста горива? Пре свега, она се налази у бојама — црној и у свим нијансама сиве добијеним из црне. При производњи лакова и фирнајза такође се употребљава чај. Помешана с уљима, чај даје разне врсте мазира. Код импрегнираних, воштаних и картонисаних платна и линолеума, чај игра улогу „појачивача“.

Дакле, чај се среће у најразличитијим производима, па и

Увиђајући важност ове нове сировине, неке земље већ су створиле читаве „фабрике“ за производњу чаја. Али, потребе за њом све више расту, нарочито последњих година с развојем индустрије вештачких смола. Подмиривање свих тих потреба изискивало би све већу потрошњу, па чак и уништење целокупних резерви дрвета у већем делу света. Стога су поједине земље прибегле „фабрикацији“ чаја и из других врста горива. Тако се у САД и Канади много скупотије чај добија из природних пливина, којих у овим земљама има на претек. Друге земље добијају чај сагоревањем нафте, биљних уља, или чак тресета. Сагоревајући на нарочитим ложиштима, ова горива претварају се у густ дим, из кога се, помоћу филтра и других направа, издваја чај, ова драгоценна сировина за толике индустријске гране.

ОДЕВАЊЕ СТАРИХ ГРКА И РИМЉАНА

Нама се данас чини да се врло једноставно и практично одевамо. Али, то су вероватно мислили и сви људи у прошлости, ма колико нам њихов начин одевања понекад изгледао чудан. Одевање људи увек је највише зависило од климатских услова и богатства појединих народа, али је и мода, односно оцењивање складности и лепоте, имала значајан утицај.

Код старих културних народа као што су били Грци и Римљани одевање је најизглед и у целини било једноставно. Али, оно је уствари било тачно прописано и до појединости смисљено.

Туника и тога

Прво што код њих пада у очи јесте да се њихова мушка и женска одећа нису много разликовале. Основна одећа била им је широка кошуља, која је допирала до чланака. Грци су је звали хитон, а Римљани туника. Испод ње нису носили никакво рубље. Ова кошуља носила се и у кући и на улици и готово никад није била шивена, већ

дугмета за закопчавање ципела. Кошуље које су Грци и Римљани носили падале су у богатим наборима, који су се при ходу стално преламали, што је веома лепо изгледало. Сем кошуље носили су и тогу, и то од почетка наше е-

ре само у свечаним приликама. То је био велик, нарочито скројен комад тканине, који се један крај левом руком пребацивао преко левог рамена на лева, а десном руком се од лева обавијао око прсију и опет пребацивао преко левог рамена. Високи римски чиновници носили су тоге чије су ивице биле обожене пурпурном бојом. Зна се да се ова боја добијала искувавањем неке врсте пужева, али како се то тачно чинило ни данас се не зна. Поред кошуље и тоге, Грци и Римљани носили су и капуте за које су имали неколико грчких и преко десетину латинских назива којима су означавали: путничке капуте с капуљачом, војничке, зимске капуте и друге.

Панталоне, цепови и обућа

Тканине за одевање прављене су од овчје вуне, памука и свиле. Чак се и платнени крветски чаршави помињу већ код Хомера.

састављена иглама, најчешће уметнички израђеним. Игле су употребљаване због тога што су у то доба дугмета била непозната. Она се помињу тек од 600 године, а то само

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ

ЈЕДНО ОД СВЕТСКИХ ЧУДА

је предао њен син, који је био професор. Међутим, иако већ стара, она се уписала на универзитет и дипломирала кад јој је било 67 година. Диплому јој је предао опет њен син, који је у то време био проректор факултета на коме је она студирала.

ЉУДИ КОЈИ СПАВАЈУ СТОЈЕЋИ

Урођеници из причког племена Шилук, у Централној Африци високи су преко два метра. Они се одмарају стојећи на једној ноzi, с другом ногом прислоњеном уз колена и подупрти о кољне. Најчудније је то да они у овом положају могу и да спавају.

И ИТИ ЈЕ НЕКИМА ТЕШКО

Лучни свод на старој порушеној Хозројевој палати у Ктезифону, у Ираку, висок је преко тридесет метара, а има распон од 27 метара. Свод нема централни камен који на себи носи притисак осталих каменних блокова, нити икакво потпорни зид. Због тога се свод у Ктезифону сматра за једно од светских чуда.

ЊИВА — БУНАР

На имању фармера Робертсона из Ајдаха, у Америци, шест јутара плодне оранице потонуло је изненада у дубину од седамнаест метара. Срећом земљиште се није распало, већ је остало равно, тако да је могло и даље да се обрађује. У ову њиву-бунар Робертсон се спуштао помоћу нарочитих лествица.

МАЈКА — ДУГОГОДИШЊА УЧЕНИЦА СВОГА СИНА

Мајка америчког професора Мекеја била је приремена учитељица, како није завршила гимназију. Кад је имала 54 године, просветне власти тражиле су од ње да заврши школу. После девет година она је положила матуру и том приликом сведочанство јој

У Јапану су некад имућни људи имали слуге којима је једини задатак био да им помажу при ходу. Слуга је носно штап на коме је била причвршћена једна попречна лучна преграда којом је гурао и подупирао свог господара.

Три истакнута брежуљка обавијена белом, прозирном маглом која су се помолла из плавог Карипског Мора изазвала су бучну радост на Колумбовим бродовима. Иако је то било треће путовање у Нови Свет, — заправо у Западно Индију, како су они веровали — пловидба није била лака. Нестало је и воде и хране, а пригушене речи незадовољства све су се чешће чуле међу морнарима. Три брежуљка обавијена маглом значила су спас. Још пре него што је ступио на непознато острво, Колумбо му је због та три брежуљка која су као путоказ изронила из непрегледне пучине дао име Тринидад, Острво Тројства.

На малом острву, готово правилног четвороугаоног облика, последњем у низу живописних острва која затварају Карипско Море, домороци Индијанци примили су с неповерењем шпанске дошљаке. Шпаници су, као и свуда где су стизали, и ту тражили злато. На Тринидаду га није било, а ипак је пре доласка белих људи живот на њему био леп и лак. Бујна вегетација, обиље дивљачи и плодова, необично пријатна клима без урагана, који су иначе чести у том делу Атлантика, створили су од острва пријатан и миран кутак. Мноштво шарених, малих птица-колибрија оживљавало је ову и иначе лепу земљу. Индијанци су имали право што су с неповерењем примили беле људе. Шпаници су не само променили њено старо поетично име Иере — Земља колибрија — у Тринидад него су и острво отели од људи којима је оно од давнина било значај. На некадањем острву Иере данас нема Индијанаца.

Историја у именима

О историји Тринидада и два острвца која с њим чине природну целину, Тобага и Малог Тобага, није много писано. Удаљено мало острво остало је после Колумбовог открића, 31 јула 1496 године, још читавих 200 година поштеђено од борби које су талаше поморске силе водиле о превласт у свету. То ипак не значи да је живот на Тринидаду текао мирно, као што је текао некад кад се острво звао Иере.

У земљи коју је Колумбо у једном писму описао као „нашу пријатну и лепу Валенсију“, Шпаници су подигли тврђаве, јер су знали да су Антијска Острва вратнице за обе Америке. Године 1595 енглески морепловац Валтер Рали, који је основао Вирџинију, прву енглеску колонију у Северној Америци, покушао је да отме Тринидад од Шпанаца. Том приликом он је до темеља спалио главни град Сан Хозе де Оруна. Педесетак година касније, Холанђани су извршили неколико изненадних напада, а крајем 17 века Французи су током двадесет година повремено нападали ово утврђено острво. Ипак, Шпаници су изгубили Тринидад, и то без борбе. Миром у Амјену, који је 1802 године закључен између Француза, Холанђана, Шпанаца и Енглеза, острво је припао Енглеској.

Историју Тринидада нису писале само велике и јаке поморске земље. На њега су на-

Музика у Србији

ПОСЛЕ ДРУГОГ УСТАНКА

Док су се тридесетих година прошлога века у западној Европи већ изводили ораторијуми и симфоније, српска вокална музика састојала се из кратких мелодија за један глас, које је стварао наш сељачки народ идући за ралом и говедима; српска инструментална музика састојала се од двојница, гајда и дудука, а уместо на концертима, у раскошним дворанама, она је извођена на ваџарима око цркава, на панаџурима и прелима. Док је у то време уметничка ризница средње и западне Европе већ била обогачена најзначајнијим музичким тековинама, српски народ тек куца на врата музичке културе с песмом у једном гласу уз пратњу гусала, као једином компликованијом музичком формом...

После Другог устанка, у Србији је постојао само један оркестар. То је био оркестар београдског везира, са мектербањом (капелником) на челу, о чијем је музицирању пруски официр Ото Дубислав Пирх, у својој путописној књизи о Србији из 1829 године, оставио следећи запис: "При уласку у горњи град чуо звуке великог добоша и пиштећи глас од неколико инструмената, а уз то и ужасно драње". Међутим, то није било никакво вежбање, већ озбиљно свирање оркестра, који се налазио у једној везирској "дворани".

Поред ове, постојала је у Србији и циганска музика, која је само извитоперивала српске и турске мелодије, а њени главни инструменти били су хемане, зурла, бубањ и дање.

По угледу на београдског везира, и први владалац осло-

бођене Србије Милош Обреновић имао је своје свираче, такође Цигане. "Књажевски свирачи, — каже путописац Пирх, — ...наместили се у једном углу собе у Пожаревцу. Пошто су неко време удешавали тихо, запитах мога суседа (Србина) хоће ли ускоро отпочети да свирају. Па они већ свирају, рече ми, и онда ми је било појмљиво како је онај турски посланик, који је посетио нашу оперу, могао сматрати удешавање инструмената за најпријатнији део музике..."

Такво је било стање у Србији две године после смрти музичког генија Бетовена, који је створио ненадмашна дела, користећи се искуствима дугог низа претходника, који су вековима усавршавали изражајна средства музичке уметности. Али, сви су они живели и радили у земљама које турску владавину нису ни осетиле, акамоли да су под њом провеле неколико столећа.

Први културнији музички инструмент код нас била је гитара, а прва Србијанка која је умела да помало свира на клавиру била је по свој прилици Милошева млађа кћи Јелисавета. Она је учила клавир 1823 године у Београду у кући једног од првих лекара, странца, који се био доселио у Србију. Гитару и клавир учила су у Шапцу и деца Милошева брата Јеврема. Али, какво је било гледање на музицирање у вазалној кнежевини Србији, показале следећи пример, Љубоморни Милош прекори у писму брата што се и у његовом дому учи музика, а Јеврем се правда да један странац "у ове инструменте учи ударати нашу децу ради одмора, и то у собама, да се звук

ових инструмената напоље чути не може, нити су се икад деца чаршијска на звук ових сабирала, нити су их момци разгонили..."

Па ипак, те године су од великог значаја за развој културе у Србији. Пошто су народни устанци под Карађорђејем и Милошем створили услове, сада су једна за другом утиране стазе, поред просвете, и уметностима: књижевности, позоришту, сликарству (Школа начертанија) и уметничкој музици.

Милош Обреновић, неписмени али отресит руднички сељак, који је био и храбар устаник и мудар дипломата, није могао имати никакво музичко образовање, па није чудно што је, позивајући капелника Јосифа Шлезингера, писао са претераним оптимизмом: "Међу мојим војницима има доста момака који умеју лепо и вешто свирати у свираду и у гајде, или гудити уз гусле, те ћемо изабрати, а они ће све брзо научити што им будеш показао".

Прву "банду" саставио је Шлезингер у Шапцу, код Јеврема Обреновића, куд су у по-

четку војници слати на "студије" дупања у добош и дупања у трубу. Дошнје, изгледа 1831 године, Шлезингер долази у Крагујевац, где се оснива "књажевско-српска банда". Но, први њени кораци били су извајредно тешки. Неки од тих првих свирача били су примљени као добровољци, док су други напросто мобилисани, као за војску. Нико их није питао имају ли за то воље. Деца патријархаљног и у сваком погледу заосталог српског села тек су срциали слова или били сасвим неписмени. Улажење у тајне нотне система за многе је претстављало паклени муке, па су неки бежали из банде, док су други преклињали да се преместе за трубаचे у војсци, где је "било лакше дувати".

Шлезингер се морао довијати на све начине како да своје ученике научи нотима. У ту сврху "дао сам набити на зид касарске собе... пет упоредних летава (црте нотних система) и намазати их сивом бојом". Потом је преко њих исписао "главице" и учење нота је почело. Али, поред овога, "бандисти" су се морали

учити и писмености, јер једно без другог није ишло.

Јосиф Шлезингер дошао је "из прека" у Србију са неколико својих помагача, од којих је највеће квалификације имао један "ислужени бандиста и капелник петровградске крајинске пуковније". У прво време Шлезингер је усклађивао искључиво српске и хрватске народне мелодије. Да програм не би био монотон, он је тражио ноте од страних конзула у Крагујевцу и њихових жена, али квалитет није марио за тувиштинину и често му је говорио: "Пусти ти туђе, на свирај наше, јер наше је увек лепше од туђега".

Заснована са шест музичара, банда се доцније увећава ла, а вредни Шлезингер компоновао је корачнице, песме за позоришне комаде, потпуре, народне игре, песме за певање и много других композиција.

Шлезингер није био академски образован музичар. Он је имао сасвим мало музичког школског образовања, али је био музикалан, марљив и имао је велику праксу свирајући по капелама у Војводини. За културно неуздигнуту Србију он је био од огромне користи, јер је укусу нашег света био веома примитиван. Године 1839, крагујевачки ђаци отпутовали су у Беч на ескурсион и посетили тамошњу о-

перу, али "кад су чули оперско певање залушили су уши да не слушају". Тек тада су они "видели и с тугом се селали да нема преко нашег капелника ништа боље, и да су наше арије "Бољан ми лежи Кара-Мустафа", "Коконице, Иван-ван", и друге биле лепше и умилније него и саме опере италијанске", пише он у једном свом запису о овој посети Бечкој опери.

Такво је било стање у Србији у првој половини 19 века. Године 1855 родиће се и први српски музичар, Стеван Мокрањец, који ће својим руковетима и осећајним дирговањем пронети нашу хорску песму широм источне и средње Европе и коме ће одушевљено пјескарите препуне дворане од Цариграда, преко Кијева, Петрограда, Пеште и Берлина, све до Трста. А дошнје, између Првог и Другог светског рата, васпитаваће се генерације савремених наших музичара, чије ће композиције прелазити преко позоришних подијума и концертних дворана Европе и великог броја, јер је укусу нашег света био веома примитиван. Године 1839, крагујевачки ђаци отпутовали су у Беч на ескурсион и посетили тамошњу о-

МИТ О ЧОВЕКУ ОД ЗЛАТА

Ел Дорадо* — "земља злата", место под сунцем где не треба много радити, где срећа и благодат стаје долазе сами.

"Ел Дорадо"! Колико смо пута чули тај израз који у себи крије обећање лаког, брзог и сигурног успеха. Уствари, те две речи значе само "златни" и постале су скраћивањем имена које је означавало једну митску личност — "ел омбре дорадо", човека од злата.

После Колумбовог открића Новог Света, читаве хорде авантуриста пошле су да на другој страни Океана потраже срећу. Колумбо и његови морнари причали су о богатству далеких земаља и необуздана армија конкистадора похрлали је у њих. Они су веровали да у Новом Свету злато лежи расуто по земљи и да га само треба покупити или отети од домородаца. За тим златом жудели су многи: шпански двор, племићи, свештеници, пустилови. И док једни нису крили ту своју жудњу, други су покушавали да је одлеу у разном рухо: свештеници су у једној руци носили крст, говорили да желе да спасу душе незнабожаца, племићи шпанску заставу, истичући да им је циљ само слава Шпаније; али, сви они носили су у другој руци мач.

Пуни наде да ће се брзо обогатити, долазили су они у Нови Свет. Њихово уверење постајало је још веће кад су од домородаца Антилских Острва чули причу о човеку од злата. Наиме, конкистадори су се обично прво искривали на Антилска Острва. Већ после доласка првих Шпанаца, домороци су схватили да они траже злато. Због тога је на Антилима и постојала прича о "ел дорадо", човеку од чистог злата који живи у богатој земљи пуној драгошеног метала. Та земља, говорили су острвљани, налази се негде на југу. Није тешко погодити из којих су разлога Индијанци из-

мислили ту причу. Они су желели да се што пре отресе сурових белих људи и да их упуте што даље од свог завичаја. Најбољи начин да се то постигне била је прича о злату до кога се може лако доћи. За староседеоце Америке злато није имало неку нарочиту вредност. То је био метал као и остали од кога су они израђивали накит, посуђе и своје идоле. Похлепа белих људи за њим била им је неразумљива и чудна. Ипак, након је нису схватили, они су покушавали да је искористе и да се причом о човеку од злата бар привремено спасу белих дошљака.

То је нека светиња белих, мислили су они и због тога су, кад год би им дошли бели људи, показивали на југ и причали им о човеку од злата. Они су описивали земљу "ел дорада" и њено богатство, тврдећи да она није далеко. Само нека брадати белци поју на југ. Пред похлепним Шпанцима не престало је лебдећи визија човека од злата и они су за њим неуморно трагали. Човека од злата, додуше, никад нису угледали, али су злато ипак нашли. Не бирајући средства, не презајући од покоља, отимали су га од домородаца, уништавајући притом староседеоце Америке и њихову древну културу.

А ипак, мит о човеку од злата није био пука измишљотина. "Ел омбре дорадо" био је некад поглавица Гватавита-Индијанаца, који су живели у планинским пределима данашње јужноамеричке републике Еквадор. Дан Гватавита-Индијанаца почињао је религиозним обредом који се очувао столетима. Пре изласка сунца, поглавица би се прво намазао неким уљем, а затим би га његови доглавници посули златним прахом. Тако "позлаћен", он је чекао да се сунце роди и тада би улазио у бистро планинско језеро. Објасан сунчевим зрацима, он је заоста лично на "ел омбре дорадо".

Мале занимљивости

НЕОБИЧНИ ГЕОГРАФСКИ НАЗИВИ

Међу географским називима има често врло чудноватих. Изнећемо вам сада само три, питајући вас у исто време на шта се односе:

- 1) Неваља?
- 2) Његош?
- 3) Обзир?

1) Неваља је село на острву Пагу, с луком где пристају бродови линије Раб—Шибеник. Од села Неваља 2 км. југоисточно налази се брежуљак Неваља, висок 61 м. — 2) Његош? Помислили сте свакако: велики песник. Међутим, Његош је име и једне планине у Црној Гори, северозападно од Никшића. Највиши врх Његош висок је 1.725 метара. — 3) Обзир је име планине у Црној Гори, северисточно од Дурмитора. Највиши врх, Обзир, висок је 1.873 метра.

ЧОВЕЧЈИ ВЕК СЕ ПРОДУЖУЈЕ

Према једној статистици која је вођена у Америци, човеки век стално се продужује. Значи да прича по којој су прошле генерације дуже живе није тачна, јер савремена медицина, бољи хигијенски и други услови омогућују дужи век.

По тој статистици, која обухвата време од почетка овог века, показало се да првих година није било неког нарочитог побољшања а да се тек дошнје приметно нагло продужење живота. У другој половини овог раздобља рачуна се да се живот код људи продужио за 15%, а код жена за 20%. Нарочито се запажа побољшање после 1930 године.

КО ЈЕ НАПИСАО ПРВУ СРПСКУ ОПЕРУ?

Прву српску оперу компоновао је Станислав Бинички, композитор и диригент. То је опера "На уранку". Она је први пут изведена 1903 године. Либрето за њу написао је Бранислав Нушић.

Непрегледно море шљунка, бескрајни таласи златнокутог песка, ту и тамо понеки изданак или стручак закрждале биљнице — ето, тако изгледа велика пустиња, ако се изузме неколико усамљених тачака са подземним изворима воде, где се бујно развило разно биље и створило оазу, а некад је ту и читава прашума палмових дрвета.

И данас многи верују да је Сахара увек била пустиња и да ће таква остати за вечита времена, али некад давно, у време развитка наше планете, она није била таква; знала је она и за дане бујне и дивне вегетације. По мишљењу неких научника, она ће једнога дана поново озеленети и заогрунати се бујним биљним огртачем.

Иако ово изгледа необично, није нимало немогуће. Већ данас у Либијској Пустињи простране површине некад неплодног земљишта прекривене су зеленим покривачем. Шта је томе узрок? Ништа друго него пука случајност! Британске јединице које су се у току прошлог рата бориле на овом подручју донеле су са собом семе неке биљке која успева у пустињама Аустралије. То семе случајно је пало на пустињско тле Африке и прокијало. Временом, настали су мањи и већи пањшаци. Убрзо се појавила мисао да се и неплодна површина Сахаре озелени. Али, овде се није чекало на случај. ОDMAХ по свршетку рата почела су испитивања у различитим пределима Сахаре и француског Судана и успеси који су постигнути били су веома добри.

Овој чудној биљци, која ће једнога дана бити и одлична сточна храна, још није одређена врста. Претставници њене породице већ су знатним делом прекрили Либијску Пустињу. Та биљка уствари је једна нарочита врста траве, која образује прилично густе жбунове, чија висина понекад може бити и до три метра. Корење јој је кратко и она одлично успева и на танким слојевима земље. За одржавање живота, ова биљка, уместо воде коју не може да добије из земљишта на коме расте, користи росу која се у знатним количинама таложи у пустињским пределима у току ноћи. Занимљиво је да она највише воли кречњачко земљиште, мала успева и на другом. При дну њених уских и меснатих листова, који су дуги око два сантиметра, цветају сићушни жути цветићи, из којих се за веома кратко време појаве црне бобе. Ове бобе разноси ветар широм пустиње и тако је засејава. У Либији ова биљка клија с пролећа. У току лета, за време највећих врућина, кад су све друге биљке спарушене и спржене, она је свежа и зелена.

На основу досадашњих испитивања, показало се да се ова биљка лако прилагођава најразличитијим условима. Она успева на пустињском, као и на набуреном земљишту. Због тога није никакво чудо што је радо примљена у пустињским пределима, где је биљни свет веома оскудан. Бедуини су се одмах заинтересовали за ову нову биљку, која претставља добру храну за њихова изгладнеда стада оваца и коза. Она је убрзо постала омиљена храна и живине, а и дивљач је такође

почела да је пасе. Њоме се већ хране козе, овце, препелице, дивљи зечеви, газеле и мазге. Једино коњ не воли да је једе као искључиву храну, али кад му се помеша с мекњама, онда је једе.

Ова чудна биљка, која је у стању да се прилагоди свим климатским и теренским приликама, ни по хранљивости нимало не заостаје за најбољим махунастим биљкама, као што су детелина и њој срод-

не траве. Ипак, ботаничари нису велики оптимисти кад говоре о њој. По мишљењу неких, иако је ова биљка добра за пустињске пределе, она може, због своје способности да се развија на сваком тлу и клими, да нанесе велике штете плодним египатским равницама и да угуши извесне индустријске биљке као што је памук. Засад, међутим, од ње не прети никаква опасност.

Који је одговор тачан?

- 1) Град Нехај налази се у: Црној Гори, Херцеговини, Македонији, Хрватској Приморју
- 2) Узун Мирко Апостоловић био је: књижевник, генерал, јунак из устанка, лађар

крајишки и сењски капетан Иван Ленковић 1555 године да би се одбранио од Турака са копна, а од Млечкиња са мора. Историја овога града тесно је повезана са историјом града Сења.

2) Узун Мирко Апостоловић био је велики јунак из Првог и Другог устанка. Родом је из рудничког краја. Младост је провео у избеглиштву у Срему. Терзиски занат учио је у Београду. Када је 1804 избио устанак, оставио је свог мајстора и ступио у чету Станоја Главаша. Истакао се више пута лично храброшћу, а нарочито приликом заузимања Београда 1806 године. Године 1813 био је рањен, те је прешао у Аустрију, али се касније вратио и учествовао у Другом устанку, истичући се опет великом храброшћу. Умро је 1862 године у Београду као пензионисани заручник.

ЦИНОВСКА

Разни инсекти — бубе, лептири, вилински коњици итд., у поређењу с другим животињама које свакодневно виђамо, спадају у ситне, чак врло ситне животиње. Многе врсте, као што су разне мушице и опнокрилици, мањи су од једног милиметра. Има, додуше, и крупних инсеката. Такав је лептир пауновац, чији распон крила може изнети и 15 сантиметара. У крупне инсекте долазе и ровац, велика стрижибуба и јеленак. Ових „циновских“ инсеката нема много, али и они, кад се упореде с коњем, псом или којом другом домаћом животињом, изгледају као прави велани.

Због њихове сићушности, људи су склони да инсекте сматрају slabим животињама. Ништа погрешније од тога! Инсекти су уствари веома снажни, далеко снажнији и од најјачих крупних животиња, наравно у сразмери према њиховој величини. Њихова снага, изражена на разне начине, била је предмет испитивања многих природњака, који су притом дошли до изненађујућих резултата.

Нејаки лавови и слонов

Многи инсекти могу да понесу, гурају или одрже на себи терет који је неколико пута тежи од њих самих. Јеленак, на пример, у стању је да у својим вилицама држи челични леђир тежак 200 грама, док је он сам тежак једва нешто више од два грама. Скакавац из рода стеноботрус ништа не смета ако се за њега привезе предмет који трипут надмашује његову тежину; он и даље несметано скаче кад и раније. Један тврдокрилац из групе балегара с лакоћом носи терет сто пута тежи од свога тела. Упоредимо сада ове способности инсеката са снагом других, од њих далеко крупнијих, живих бића. Дали и један човек може да у

рукама одржи терет који је сто пута тежи од њега, као што то може јеленак? Да ли лав може несметано да скаче ако му на леђа натоваримо предмет три пута тежи од његова тела, као што то може скакавац? Има ли слона који би могао да понесе терет ко-

што су Алпени, Алпи и Пиринеји. Заиста, фантастична снага овог, уствари врло нежног, инсекта, кога можемо до здобити простим притиском прста.

Леп пример издржљивости показује и цврчак. Он је у стању да за време топлих дана веома дуго, без прекида цврчи. Сатима његови мишићи без одмора покрећу делове „апарата“ за цврчање.

СНАГА

ји сто пута премашује његову тежину, као што то може балегар? На сва ова питања морамо одговорити одречно. У поређењу са овим инсектима, човек, лаг и слон слаби су и нејаки.

Неки инсекти своју велику снагу испољавају на други начин, на пример дужином и висином својих скокова. Млади скакавац који је тек дошао на свет, пре но што је и почео да узима храну у стању је да скочи у даљину преко 20 сантиметара, иако је сам дуг једва пола сантиметра. Одрасли скакавац, наравно, још боље скаче. Бува је, међутим, рекордер у скоку увис, јер може да прескочи висину која је сто пута већа од њега дужине. ОDMAХ за бувом у скоковима увис долазе ситни тврдокрилици који живе на купусу, такозвани буваћи. Са овом способношћу скакаваца, буве и буваћа не може се ни близу мерити ниједна крупна животиња.

Преко Средоземног Мора без спуштања

Дужина и брзина лета инсеката такође пружају доказа о њиховој необичној снази. Неке врсте лептира из породице вештина лете брзином од 15 метара у секунди. А шта тек да се каже о лептирима пирамис кардуи, који приликом својих масовних сељења преладе пут од Северне Африке до Скандинавског Полуострва, дуг преко 4.000 километара! Утврђено је да њихова густа јата прелете Средоземно Море без спуштања, брзином од 22 километра на час, и да без муке прелећу највише планинске ланце као

У малом телу

Јачина инсеката одређивана је и на разне друге начине и увек се долазило до закључка о њиховој необичној снази.

Људи су се у чуду питали: откуд толика снага у тако малом телу? Одговор на то даје њихов телесни састав. Тело инсеката обавијено је кожом која је веома чврста, прави панцир. Она их штити од спољних озледа, а у исто време игра и улогу телесног скелета, јер инсекти немају унутрашњи коштани систем као крупне животиње. За кожу, са унутрашње стране, везани су многобројни мишићи, који су сви попречно-прутастог карактера. Особина ових мишића јесте брз рад и велик радни ефекат. Тај рад мерен је нарочитим апаратима и ево до каквих се резултата дошло. Један крилни мишић код вилинског коњица учини сто трзаја за једну секунду, код пчеле две стотине, а код собне муве чак и хиљаду трзаја! Заиста, јединствен радни ефекат, који објашњава њихову необичну снагу и издржљивост. Зато је оправдано мишљење једног природњака да су инсекти „животиње са компримираним енергијом“.

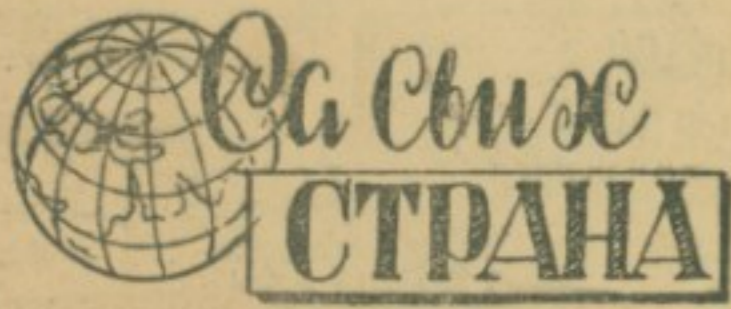
МАЛИ ХИЈАВАТА

ДОНЕСИ МИ СА РЕКЕ КОТЛИК ВОДЕ

ЈАОО!

ЈОШ ЈЕДНО КУПАЊЕ!

ШТА! ЗАР И ТРЕКИ ПУТ!

НАШЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ И НЕПОЗНАВАЊЕ ГЕОГРАФИЈЕ

У нашим народним песмама често се нађе на примере колико су народни певачи мало познавали географију. Тако се по једној народној песми град Прилип Марка Краљевића налази „у пољу Косову“, а по другој у Босанској Крајини. Народни песник на једном месту каже да је Енглеска „град Инглитар“. Исто тако, у неким песмама говори се и о градовима Мађару и Хрвату, што уствари значи Мађарску и Хрватску. Вук помиње како људи из Неготинске Крајине не знају да постоји још једна Крајина у Босни, а исто тако не знају ни они тамо да постоји Неготинска Крајина. Поред тога, он пише да многи чланови Правитељствујућег савета 1807 нису знали шта су Криви Вир и Црна

Река када им је Хајдук Вељко тражио допунштење да „пређе из Параћинске Нахије на Криви Вир и да побуди Црну Ријеку...“ Ни сам Вук није знао добро где се налазе нека места. У првом издању Рјечника (1818) написао је да је Прилип град у Косову. Године 1827 он не зна где је Шара Планина. Не зна ни где је Разлог и у једном писму Колитгару каже: „Бе је Разлог то Вам ја сад не знам казати“. За Русију прота Матија Ненадовић каже: „А ми се навозимо данас на тихи Дунав да нађемо Русију, за коју ништа не знамо где је, но само што смо у песми чули да је има...“

Ето, ово је само неколико примера из којих се види како су неки наши народни певачи, а и други појединци, имали мало знања из географије.

КСЕРКСОВА „ПРАВДА“

Перски краљ Ксеркс (485—465 пре наше ере) познат је у историји поред осталог и по својој окрутности. Једном приликом, враћајући се из Атине за Азију, ухватио се у Стримону на фењичанску лађу. На путу га ухватила силна бура и претила је опасност да брод потоне, јер је био препун људи — Персијанаца. Ксеркс се јако уплашио и у страху упитао крманоша како

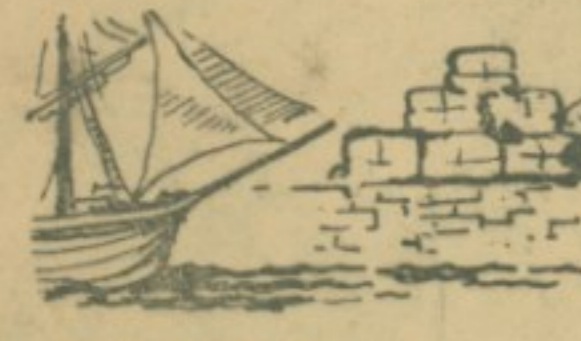
би се спасао. Крманош му одговори: „Једини нам је спас да на броду буде што мање терета“. Тада се Ксеркс обрати Персијанцима: „У вашим је рукама моје спасење и ко жели може да докаже да му је стадо до свога краља“. Многи му се Персијанци поклонили и скоче у море, те брод стигне срећно у Азију. Чим је Ксеркс сишао на копно, дао је на дар крманошу што му је живот спасао златан венац, али је у исто време наредно да му отсеку главу што је због његовог савета изгинуло толико Персијанаца.

ШТА ЈЕ ФОНОГРАФ, А ШТА ГРАМОФОН

Фонограф је најстарији облик справе која бележи и може да репродукује све врсте тонова и гласова. Пронашао га је Едисон 1877 године. Гласови се на фонографу убележавају на један ваљак. Грамофон је, уствари, модернији облик Едисоновог фонографа. На њему се гласови производе помоћу плоче са спиралним неравнинама, које изазивају треперење у складу с произведеним звуком.

ШТА ЈЕ БАЛА

Често се чује да на неком броду има толико и толико бала робе. Бала значи омот, дењак — џак неке зашивене робе: кафе, које, платна, памука итд. У Америци је памук најпре пакован у велике вреће као пакет за тржиште. У те вреће гуран је памук, а потом су га два човека газила да би што више

памука стало, па се врећа затим зашивала. Тако је уведен овај начин паковања памука. Бале памука су разне тежине. Тако, америчка бала тешка је 180 до 220 килограма, египатска 225 до 300, источњоиндијска 140 до 200 килограма итд.

Дали знате?

Још један начин добијања кише

Тешке последице суше, које муче човечанство откако оно постоји, нагнале су у последње време науку да се позабави тим проблемом и да га не оставља све док га успешно не реши. Тако је једна група научника својим огледима које је вршила у Аустралији и на Хавајским Острвима показала да се киша може добити ако се облацима дода соли, или ако се они попрскају водом. Ово је потребно због тога што су кишне капи које се налазе у облацима толико мале да на њих не утиче Земљина тежа. Зато оне треба да се групшу око нечега, да би постале веће и теже, како би на њих Земљина тежа имала утицаја. Дакле, да би киша почела да пада, потребно је да се у облацима налазе честице или капљице одређене величине. У Аустралији мисле да је довољно да то буду и водене капљице.

Међутим, показало се да и со може да игра извесну улогу. Алфред Вудкок, из Оксфордског института у Масачусетсу, проучавајући садржај соли и величину соних чести-

ца у кишним облацима, утврдио је да честице соли пређу пут од много стотина миља, долазећи с океана пошене ветровима. Те честице соли у облацима изнад копна исте су величине као и у облацима над океаном. Значи да су те честице соли уствари језгра око којих се сакуњавају сићушне капи и чине их довољно великим да би дошло и до кише.

Вудкокова проучавања показала су да јачина кише зависи од количине соли у облацима. Његове студије указују и на то да каткад киша не пада из тешких облака само зато што у њима нема довољно честица соли. „Уколико је све ово тачно — каже Вудкок — онда је очигледно да можемо кишу изазвати на тај начин што ћемо снабдевати облаке довољним бројем честица соли погодне величине“. Он се сада налази на Хавајима, где врши проучавања. Тамошњи сопственици воћњака веома су заинтересовани за његова испитивања и пристали су да их финансирају.

ПРОИЗВОДЊА ВЕШТАЧКОГ УЛТРАМАРИНА

Постојана плава боја ултрамарин спада међу најстарије боје. За њу људи знају већ пуне 3.000 година. Испрва су је добијали од полудрагог камена лалиссулауја, чија лепа плава боја потиче од извесних хемиских једињења. Но, то је био тежак и веома сложен процес. Покушаји да се нађе неки лакши начин добијања ултрамарина дуго су остали безуспешни. Тек крајем Средњег века тај процес је донекле усавршен, али је и даље захтевао више од педесет радњи и био толико скуп да је вредност ултрамарина достигала вредност злата. Зато су алхемичари радили на томе да вештачки произведу ову боју. То их је стало готово исто толико труда колико и покушаји да од живе добију злато, а резултат је био исти — потпуни неуспех.

Тек двадесетих година прошлог века синтетичку ултрамарин боју произвели су истовремено француски хемичар Гиме и Немач Гмелин. Пошто је Француз свој рад објавио раније, њему је припала слава проналазача.

Процес производње ултрамарина и данас је прилично сложен. Из минералних сировина, које се у нарочитим пелима загревају до високе температуре, добија се загасита

ултрамарин боја, која, пре него што буде пуштена у продају, мора да прође још кроз неколико фаза прераде. Разним методама од ње се допније добијају стотине нијанси не само плаве, него и зелене боје.

ЛЕЧЕЊЕ НЕУРАЛГИЈЕ ОПЕРАЦИЈОМ

Познато је да лица оболела од неуралгије осећају некад јаке болове и код најмањег додира косе или лица. Узрок томе није познат, али се зна да се бол може осетити у једном или више грана петог нерва лобање. Тај нерв иде од уха, грана се по кожи лица, затим улази у језик и зубе, а својим границама иде у око и око уста. Давањем инјекција алкохола у нерв, бол за извесно време умине. Али, кад престане дејство алкохола бол се опет јавља.

Ова болест може се лечити сечењем поменутог нерва, тако да се бол од стране за свагда, али ће болесник истовремено постати потпуно неосетљив једном половином лица, језиком и оком.

Новом врстом операције све су те незгоде отклоњене, јер се нерв више не сече. Сада се сече само омотач или кора нервног корена и ганглион. Ову нову операцију већ је у-

спешно извршио на неколико пацијената др Тарихој из Копенхагена, а сада то чине и лекари у Америци.

ФАУНА МОРСКИХ ДУБИНА

Дуго се сматрало да су велике морске дубине — преко 6.500 метара — потпуно ненасељене, с обзиром на огроман притисак воденог покривача. Међутим, једна група биолога која је испитивала дубинску фауну Јапанског, Охотског и Беринговог Мора, успевши да спусти своје сонде и остале инструменте на дубину од 8.100 метара, утврдила је да и тамо постоји богата и разнолика фауна, која обухвата све врсте морских животиња. Ту су нађене морске сасе, морски жељеви, глесте, мекушци, сунђери, корали, ракови и рибе. До сличних резултата дошла је и једна данска експедиција 1951 године, која је вршила истраживања у морском улегњу код Минданаоа, места познатог по највећим дубинама на свету — до 10.540 метара. Она је утврдила да се већина животиња које живе на дубинама већим од пет до шест хиљада метара хране на тај начин што се ноћу пењу према површинским слојевима мора да нађу храну.

И У СТЕРИЛИЗОВАНОЈ ВАТИ ИМА МИКРООРГАНИЗАМА

Два лекара из Лос Анђелоса правили су пробе с пакетима стерилизоване вате која се продаје по апотекама и дрогеријама и нашли су да она није довољно стерилизована и да у њој има микроорганизама способних да живе и да се размножавају. По њиховом мишљењу, морају се тражити нови начини стерилизовања вате.

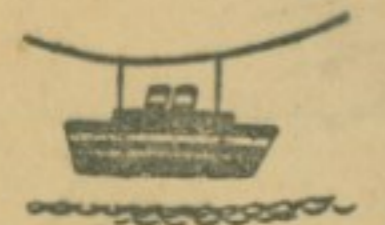
СНИМАЊЕ ТЕЛЕВИЗИСКОГ ПРОГРАМА НА ПЛОЧАМА

Пронађен је начин да се визуелни део телевизиског програма снима на специјалној магнетској траци и притом репродукује, као што се то досад чинило са звучним делом. На тај начин и светлосни таласи моћи ће да буду регистровани на плочама, тако да гломазне и скупе филмске камере неће више бити потребне. Сем тога, овај проналазак омогућава да се региструју таласи од неколико милиона трептаја у секунди, док су најбоље звучне траке досад регистровале таласе од највише 20.000 трептаја.

... смиње, цвеће које је наш народ толико опевао, води порекло из Аустралије.

... голубова има у свим деловима света у којима живе људи.

... огромни каблови који држе велики мост преко Хадзонове Реме у Америци толико су јаки да би сваки од њих могао да издржи да се о њега обеси велики прекоокеански брод.

... за седамдесет година живота човек поједе 1.400 шта више хране него што износи његова тежина.

... једна врста птица која живи у Јужној Америци гради иновска гнезда у којима може да стане и по 500 птица.

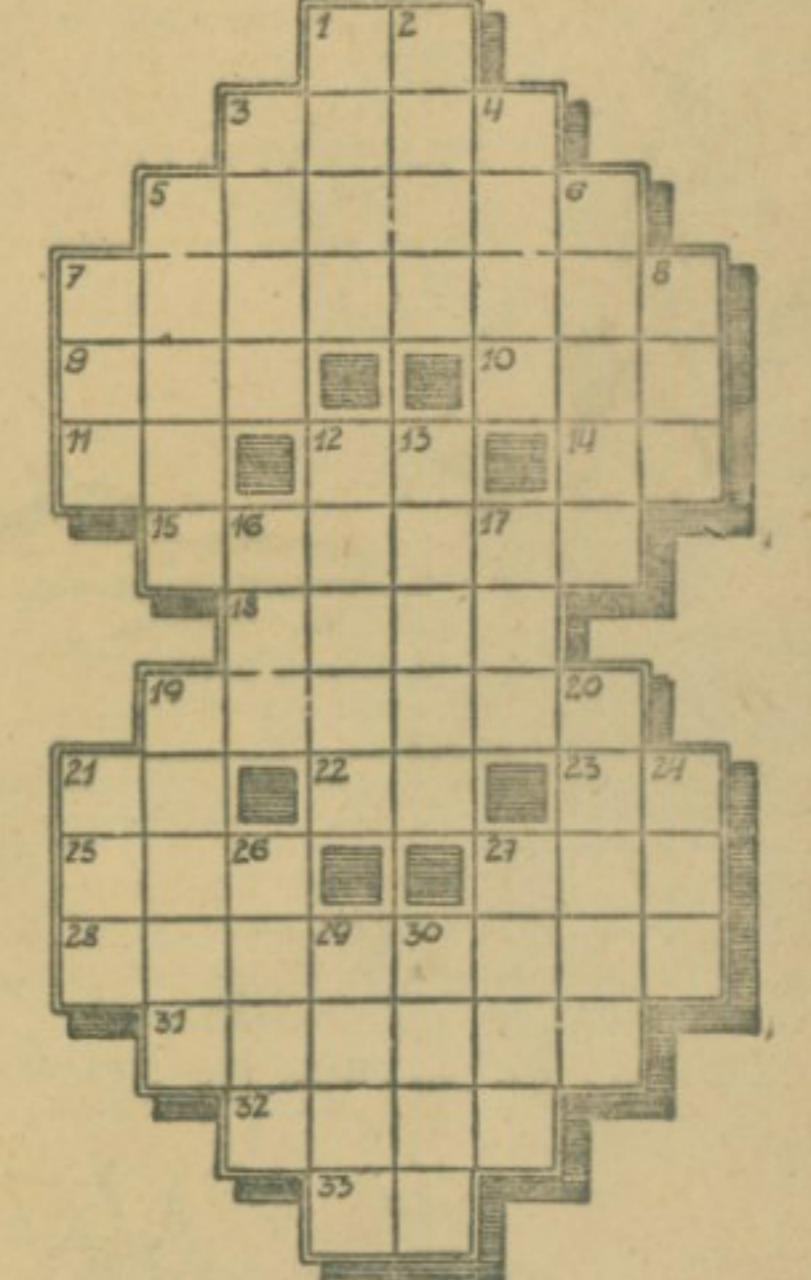
... према данским предањима, Хамлет није био принц, већ принцеза.

... прве дописне карте пуштене су у саобраћај 22 новембра 1869 године у Бечу.

Водоравно: 1) прилог; 2) основа; 3) део срца; 4) беседиштво; 5) песма одушевљења; 6) врста мараме; 7) предлог; 8) јединица за мерење отпора електричне струје; 9) хемиски знак за баријум; 10) град у Италији; 11) врећа од хартије; 12) животиње из класе дупљара; 13) домаћа животиња; 14) мера за површину; 15) грчко слово; 16) телефонски позив; 17) плодна земља; 18) луксузни аутомобил; 19) смотра; 20) наша река; 21) иницијали хрватског књижевника.

Усправно: 1) прилог; 2) пример; 3) вођ Бура у рату за независност; 4) врста дрвета; 5) један четинар; 6) залив у Црном Мору; 7) термин; 8) аждаха; 9) званична потврда; 10) један занатлија; 11) свеза; 12) личност из индиског епа „Махабарата“; 13) огрница; 14) страни женско име; 15) талас; 16) један инсект; 17) име личности из једне народне баладе; 18) личност; 19) десна притока Лима; 20) годишње доба.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

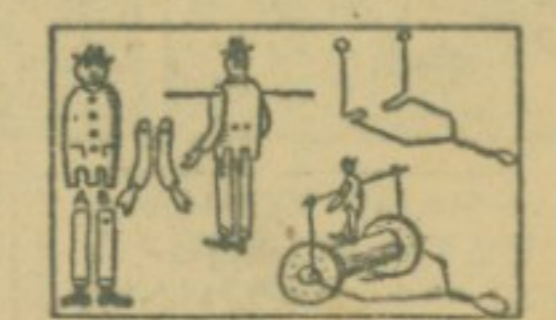
Водоравно: 1) Политика; 2) Алиса; 3) АП; 4) ко; 5) арена; 6) виа; 7) ар; 8) соко; 9) аба; 10) ала; 11) ат; 12) ам; 13) Епир; 14) Норвешка; 15) дует; 16) ау; 17) не; 18) нит; 19) ала; 20) Трет; 21) УБ; 22) нар; 23) ветар; 24) ми; 25) Ин; 26) калај; 27) Колубара.

Усправно: 1) Пакистан; 2) олово; 3) ли; 4) Иса; 5) Тара; 6) кан; 7) апарат; 8) ера; 9) Ака; 10) одев; 11) барка; 12) апегит; 13) модел; 14) Иприни; 15) (о); 16) Ру; 17) Аустрија; 18) Нарвик; 19) три; 20) аут; 21) самар; 22) Баку; 23) епо; 24) Раб; 25) ја.

ДЕДИЧНЕ ВЕШТИНЕ

НЕУМОРНИ ПЕШАК

Од једног парчета плуте (запушача) изрежите труп „пешака“ и са доње стране оставите два неједнака зареза. Затим изрежите од картона руке и ноге. Склопите „пешака“ увлачећи

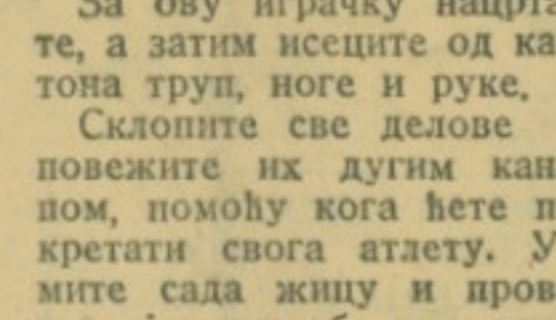

ногу А у ужи зарез трупа, а ногу В у шири. Кроз обе ноге и зарезе провучите циоуд, почевши с десне стране. На тај начин ноге постају покретљиве. Назад, са обе стране трупа причврстите руке помоћу жице.

Кад је све готово, узмите једну жицу дугачку око педесет сантиметара и савијте је онако како то видите на слици. Ставите сада ову жицу у отворе калема, а између вертикалних делова рупе ставите „пе-

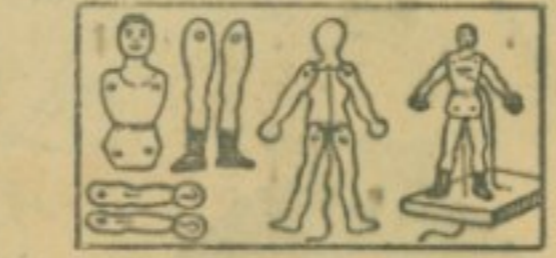
СИРЕНА ЗА СВАКОГ

Изрежите од картона правоугаоник (слика 1) и два круга истог пречника чији ће обим одговарати крајој страни правоугаоника. У центру ових кругова оставите отвор кроз који

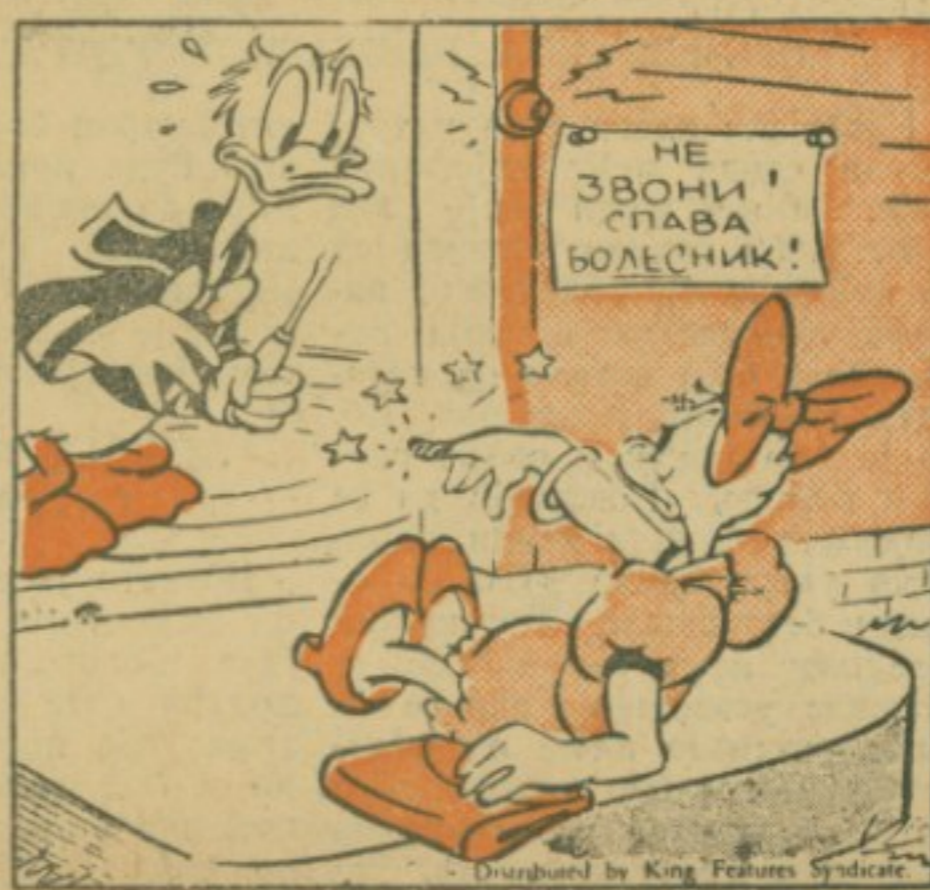
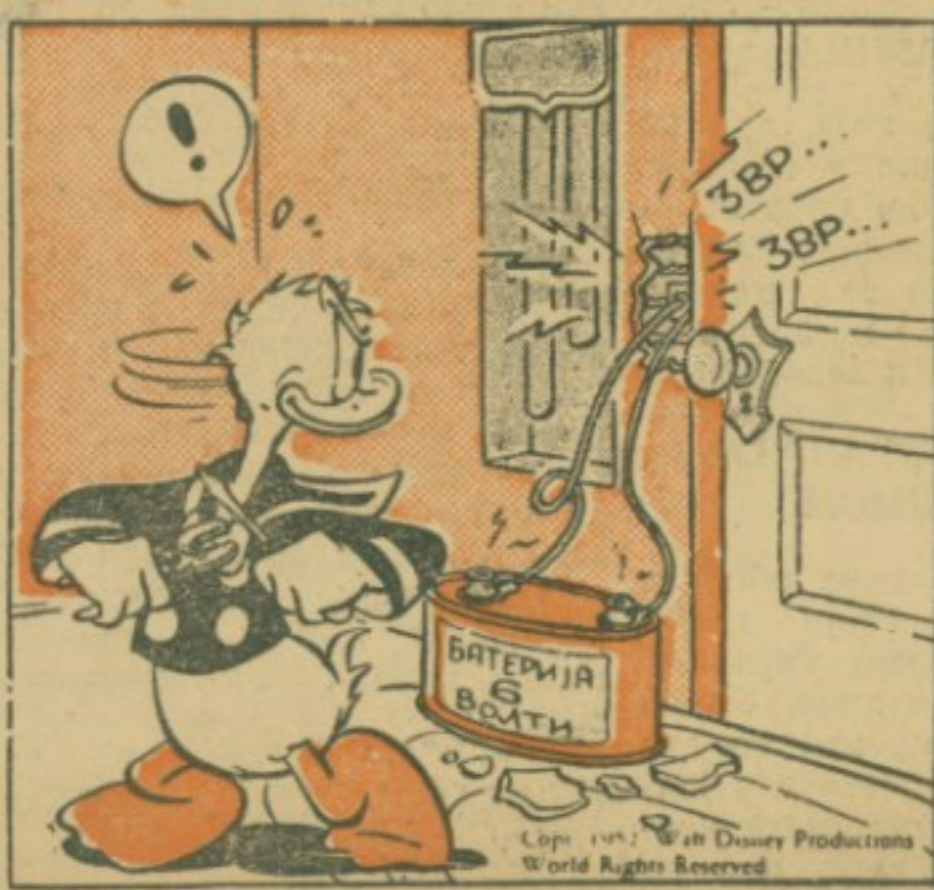
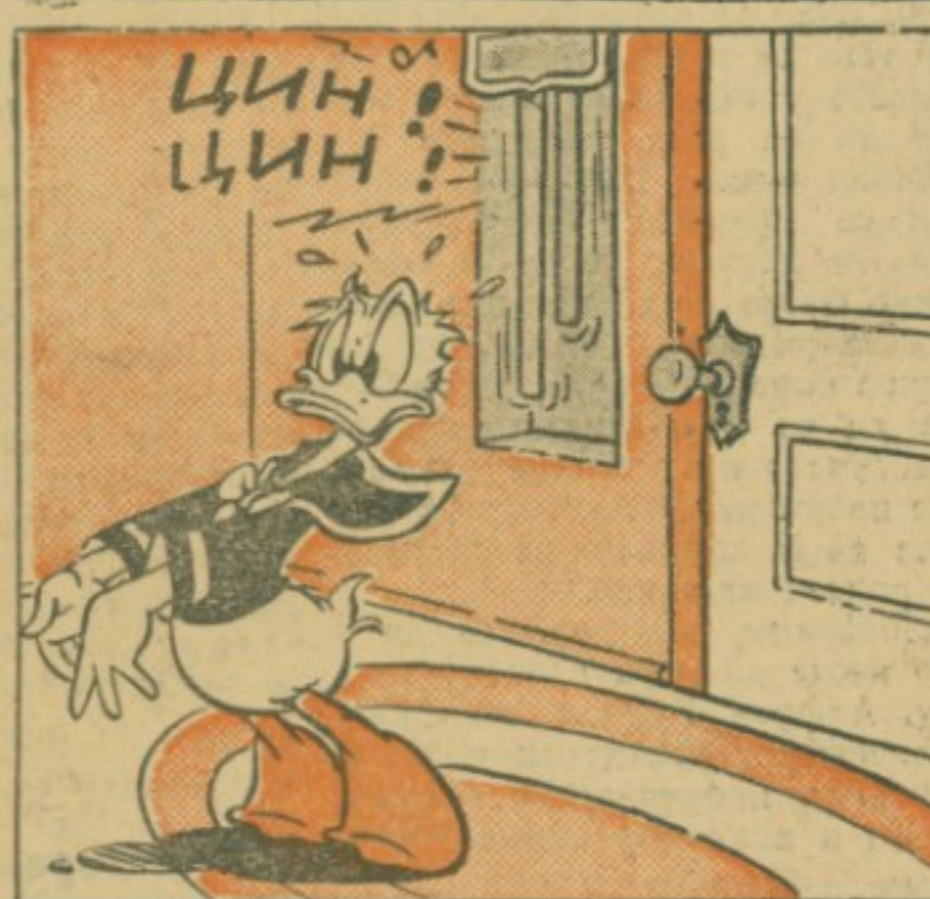
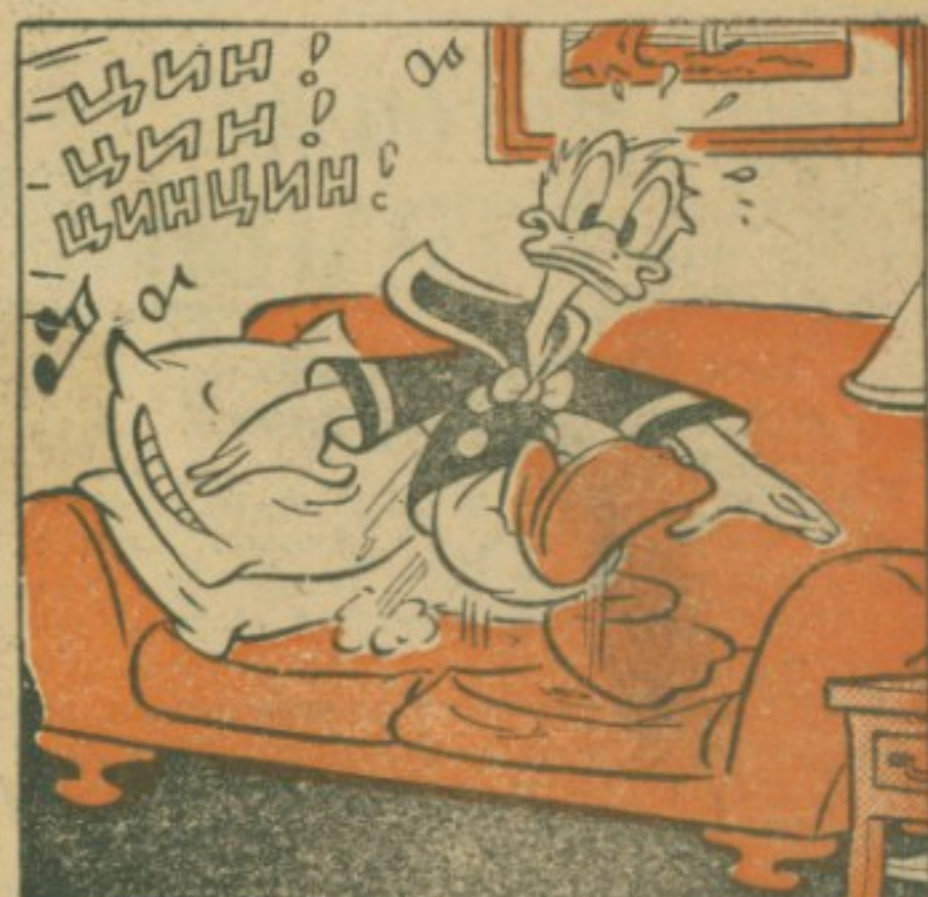
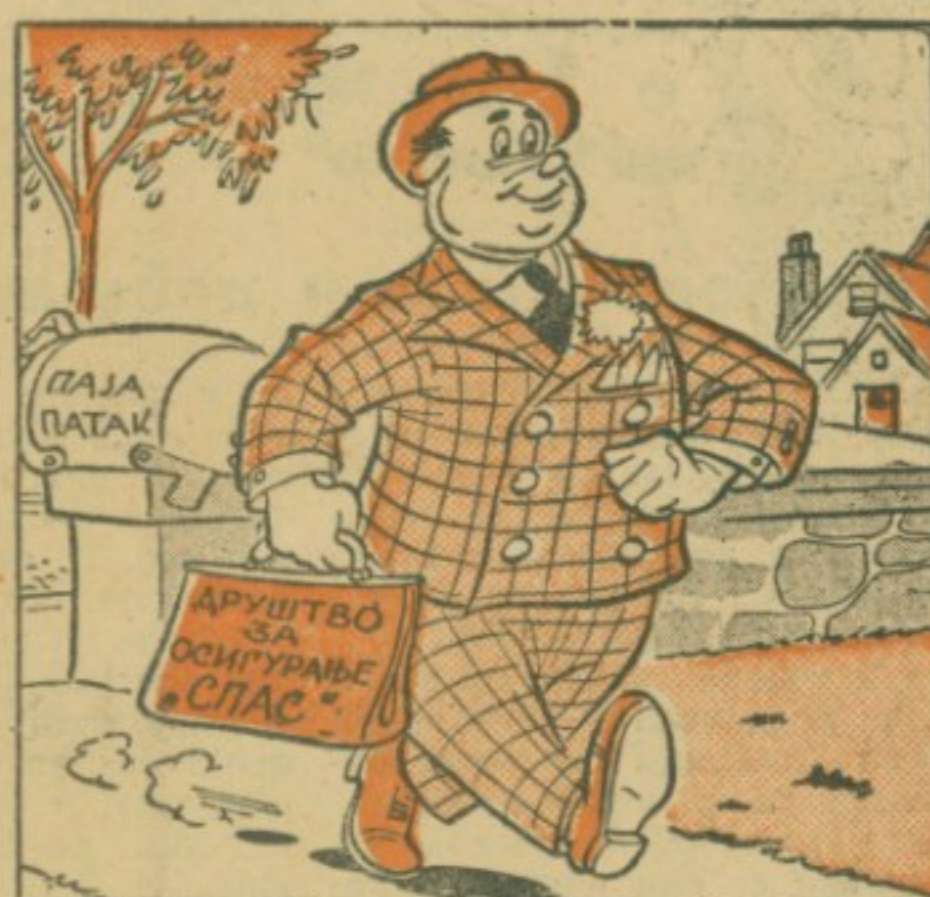
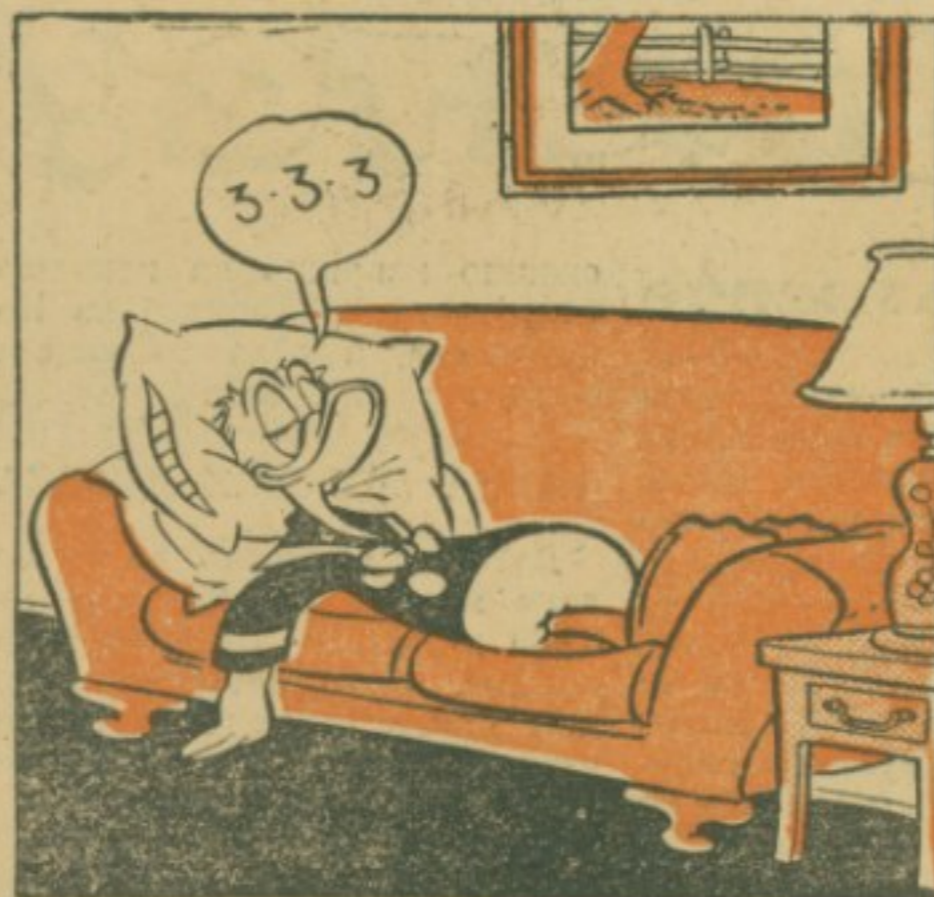

ће пролазити канал и по два зареза у које ће ући стране правоугаоника (слика 2). Да бисте склопили све ове комаде, уврните правоугаоник и оставите размак између ивица. Кад увучете стране у зарезе, савијте их. Назад, провучите канал кроз отворе у центру оба круга. На једном крају, споља, већи чвор, а други, дужи, оставите слободан.

Остаје вам само да за канал обесите сирену и она ће звнјдати.

тије од картона на који ћете поставити атлету. Чим повучете ову жицу, атлета ће почети да покрете ноге и руке. Ако уместо једне узмете две жице, покретаће одвојено руке, а одвојено ноге.

ПУСТОЛОВИНЕ МАЛОГА ЦОНМЈА,
МОРНАРА ТОМА ТРАУТА
И КИНЕЗА ШАНГ ЛИНА

УРАГАН ЈЕ ЗАХВАТИО „МОРСКУ ЛАСТУ“ НА ОТВОРЕНОЈ ПУЧИНИ ПРИВЕЗАНИ ЗА КАТАРКЕ, МОРНАРИ СУ БЕСПОМОЉНО ГЛЕДАЛИ КАКО БУРА ГОНИ БРОД ПРЕМА СТЕНОВИТОЈ ОБАЛИ!
 НАЈЗАД СЕ „МОРСКА ЛАСТА“ НАСУКАЛА...

